

පුණ්‍යානුමෝදනාව

සදහම් මාවතෙහි ගමන් කිරීමට නුවණැස පුබුදාලන, සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුනෙහි ප්‍රධාන අනුශාසක ආචාර්ය පූජනීය මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ ඇතුළු සියලුම ස්වාමීන් වහන්සේලාට කායික, මානසික සුවයක්, උතුම් වතුරායඹී සත්‍ය ධර්මාවබෝධයෙන් උතුම් නිර්වාණාවබෝධය පිණිසම හේතු වේවා.

දැනට වසර 23 කට පමණ පෙර මියගිය අපගේ දෙමාපියන් වන කේ.ජී.එම්. අප්පුහාමි පියාණන්ට, පී.ඒ. රොසලින් නෝනා මණියන්ට සහ මියගිය දෙමාපියන් වන දොන් ජාතිස් අලහකෝන් පියාණන්ටද, සිසිලියානා අලහකෝන් මණියන්ද ඇතුළු එම පවුලේ මියගිය සොයුරු සොයුරියන් ඇතුළු දෙපාර්ශවයේම මියගිය සියලු ශ්‍රේණි හිත මිත්‍රාදීන්ටද උතුම් වූ නිර්වාණාවබෝධය පිණිස හේතු වේවා.

සුඵචන්ව සිටින අපගේ දූ පුතුන්ගේ නිරෝගි සුවයටත්, දියුණුවටත්, දුවා දරුවන්ගේ අධ්‍යාපන කටයුතු සපල වී අනාගතය ගුණ නුවණින් පෝෂණය වීම පිණිසත්, තවද ස්වාමීන් වහන්සේලාට ඇප උපස්ථාන කරමින් පන්සලේ සියලුම කටයුතුවලදී උදව් උපකාර කරන දායක සභාවටත්, දහම් පාසලේ ආචාර්ය මණ්ඩලයටත්, ධර්මය ශක්තිය හා දීර්ඝායුෂ ලැබේවායි ප්‍රාර්ථනා කරන අතර, මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය කියවන ඔබ අප සැමට උතුම් වතුරායඹී සත්‍ය අවබෝධ වේවායි අධිෂ්ඨාන කරනු ලබන්නේ,

ලොව කිසිවක් නැත අප හඬවන්නේ

නිබ්බධික සූත්‍රය

www.buddhismforyou.org

ආචාර්ය පූජනීය
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ

ධර්මපුහාසපිණිසයි

සුනිල් අලහකෝන්
ඥානා අලහකෝන්

අංක 68/1,
සිරි රත්නපාල මාවත,
මාතර.
2012 ජූනි 04 (පොසොන් පොහෝ දින)

අංගුත්තර නිකායේ, ජක්ක නිපාතයේ දුතිය පණ්ණාසකයේ, මහා වග්ගයේ සදහන් නිබ්බේධික සූත්‍රය ආශ්‍රය කරගෙනයි මෙම ධර්ම කරුණු පැහැදිලි කරන්න බලාපොරොත්තු වන්නේ,

සැවැත් නුවරදී තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ස්වාමීන් වහන්සේලාට ආමන්ත්‍රණය කරනවා. මහණෙනි, නුඹලාට 'නිබ්බේධික පරියාය' නම් ධර්ම පරියාය දේශනා කරනවා. එය ශ්‍රවණය කරන්න. මනාකොට මෙනෙහි කරන්න යයි කියමි.

නිබ්බේධික සූත්‍රය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“නිබ්බේධිකපරියායං වො භික්ඛවෙ ධම්මපරියායං
දෙසිස්සාමි. තං සුඡාට්ඨ, සාධුකං මහසිකරොට්ඨ.
භාසිස්සාමිති. ඵචඡානෙත නි ඛො තෙ
භික්ඛු භගවතො පච්චස්සොසුං භගවා ඵතදුවොච.
කතමො ච සො භික්ඛවෙ නිබ්බේධිකපරියායො
ධම්මපරියායො:

කාමා භික්ඛවෙ වෙදිතඛො, කාමානං
නිදානසමගවො වෙදිතඛො, කාමානං
වෙමජනතාවෙදිතඛො, කාමානං විපාකො
වෙදිතඛො, කාමනිරොධො වෙදිතඛො,
කාමනිරොධගාමිනීපටිපදා වෙදිතඛො”

කාරුණික වූ පින්වතුහි

උතුම් බුදු රුවන, සදහම් රුවන, ආයථී සඟ රුවන යන කුනුරුවන් සතු සුවිසි මහ ගුණබෙලෙන් පින්වත් ඔබ සැම දෙනාටම ජීවිත ගමනේ හැම සැනසිල්ලක්ම වේවා!යි ස්වාමීන් වහන්සේ මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරනවා. ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

වහන්ස, එසේය'යි හික්කුහු, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිතුරු දුන්නා.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණු මෙසේ දේශනා කරනවා. මහණෙනි, නිබ්බේධික පරියාය නම් ධර්මපරියාය කවරේද යත්,

- ★ මහණෙනි, කාමයෝ දත යුතු වෙත්.
- ★ කාමයන්ගේ නිධාන සම්භවය දත යුතු වේ.
- ★ කාමයන්ගේ වේමජනතා (කුසල් අකුසල් වන වෙනස) සංඛ්‍යාත නානාකරණය (නොයෙක් ස්වභාවය) දත යුතුවේ.
- ★ කාමයන්ගේ විපාකය දත යුතු වේ.
- ★ කාම - නිරෝධය දත යුතු වේ.
- ★ කාම නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාව දත යුතු වේ.

දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දේශනා කරන්නේ නිබ්බේධිකපරියාය නම් වූ ධර්මපරියායයි. එනම් සදහම් පිළිවෙතයි. (ධර්ම පිළිවෙතයි) මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරන ධර්මපරියාය කුමක්ද?

1. කාමයෝ දත යුතු වේ.

කාමයෝ මොනවාද කියලා දනගෙන සිටිය යුතුයි. ඇසට රූපයක් හමුවූ විට වක්කු විඤ්ඤාණය පහළ වන තැන කාමයෝ මොනවාද කියලා දනගෙන සිටිය යුතුය. මෙතැන ගැඹුරු අදහසක් තිබෙන්නේ. කාමය කියන්නේ කුමක්ද කියලා නො දන්නවා නොවෙයි. හැම කෙනෙක්ම දන්නවා. ඇලෙනවා, රූපය ලස්සනයි, පියකරුයි, ප්‍රසන්නයි, මගේය, මමය, මේ ආකාරයට නොදන්නවා නොවෙයි. දන්නවා. මෙතනදී “කාමයෝ දතයුතුය” යනුවෙන් අදහස් වන්නේ මෙහි ආදීනවයන් සමඟ පරමාර්ථ වශයෙන් මෙය දැනගත යුතුය යන අදහසයි. එය තව දීර්ඝව තිබෙනවා. නමුත් මුලදී “කාමයෝ

දකයුතුයි” කියන්නේ ඇලීම්, ගැටීම්, මූලාවට හේතුවන යමක් තිබෙන බව දැනගන්න එකයි.

පසුව සඳහන් කරනවා, මේ කිසිදු රූපයක් කාම නොවේ. ජේන්න තිබෙන කිසිදු වස්තුවක් කාම නොවෙයි. (පණ ඇති, පණ නැති) තමා විසින් අල්ලා ගෙන ඇති සංකල්ප අනුවයි, සිතුවිල්ල අනුවයි, එය කාමයක් වන්නේ. නැත්නම් ඒවා කාම වස්තූන් නොවේ. තමා උපාදානය කරගන්නා ආකාරය අනුවයි, එය කාමයක් බවට පත්කර ගන්නේ.

කාමයෝ දකයුතුවේ. කාමයන්ගේ නිදානසම්භවය (ආරම්භය, නිදානය) දකයුතු වේ. කාමයන්ගේ වේමසනා සංඛ්‍යාතය දක යුතුවේ. නානාකාරණය (විවිධාකාරය) දක යුතු වේ. කාමයන්ගේ විපාකය දකයුතු වේ. කාමයන්ගේ නිරෝධය දකයුතුවේ. (අත්හැරීම, කාමය නැතිව යන ආකාරය දක යුතු වේ.) කාමනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව දක යුතුවේ. (එනම් කාමය බැහැර කිරීමේ ප්‍රතිපදා මාර්ගය දක යුතුය.)

බුදුරජාණන් වහන්සේ නිබ්බේධික පරියාය නම් වූ ධර්ම පරියාය දේශනා කරනවා.

2. මහණෙනි, වේදනා දන යුතුවේ.

වේදනාවන්ගේ නිදාන සම්භවය දක යුතුය. වේදනාවන්ගේ වේමසනා (වෙනස) සංඛ්‍යාත, නානාකරණය දක යුතුය. වේදනාවන්ගේ විපාකය දක යුතුය. වේදනා නිරෝධය දක යුතුය. වේදනානිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව දක යුතුය.

3. මහණෙනි සංඥාව දන යුතුය.

එනම් හඳුනා ගැනීමයි. සංඥාවන්ගේ නිදානසම්භවය දකයුතුය. සංඥාවන්ගේ වේමසනාව දක යුතුය. සංඥාවන්ගේ විපාකය දක යුතුය. සංඥා නිරෝධය දක යුතුය. සංඥා නිරෝධගාමිනීපටිපදාව දක යුතුය.

4. මහණෙනි ආසුවය දන යුතුයි.

එනම් කෙලෙස් ආසුවයන්ගේ නිදානසම්භවය දක යුතුයි. ආසුවයන්ගේ වේමසනාව දක යුතුයි. ආසුවයන්ගේ විපාක දක යුතුය. ආසුව නිරෝධය දක යුතුය. ආසුව නිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදාව දක යුතුය.

5. මහණෙනි කර්මය දන යුතුයි.

කර්මයන්ගේ නිදාන සම්භවය දක යුතුයි. කර්මයන්ගේ වේමසනාව දක යුතුයි. කර්ම විපාකයන් දක යුතුය. කර්ම නිරෝධය දක යුතුය. කර්ම නිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදාව දක යුතුයි.

6. මහණෙනි දුක්ඛය දන යුතුය.

දුක්ඛයාගේ නිදාන සම්භවය දක යුතුය. දුක්ඛයාගේ වේමසනාව දක යුතුය. දුක්ඛයාගේ විපාකය දක යුතුය. දුක්ඛ නිරෝධය දක යුතුය. දුක්ඛ නිරෝධගාමිනීපටිපදාව දක යුතුය.

01. බුදුරජාණන් වහන්සේ දැන් පැහැදිලි කරනවා. “මහණෙනි කාමයෝ දන යුත්තාහ. කාමනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදාව දන යුතු යැයි මා විසින් සඳහන් කරන ලද නම් පෙළ කුමක් ඇරඹ කියන ලද දෙයක්ද? එනම් එය කුමක් නිසා මම එසේ දේශනා කළා ද?”

මහණෙනි “ඉෂ්ඨ වූ, කාන්ත වූ මහ වඩන වූ, ප්‍රිය රූප වූ, කාමුපසංහිත වූ, රජනිය වූ චක්ඛු විඤ්ඤාණයට අරමුණු වූ රූපයෝ”යි.

“ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමුපසංහිතා රජනියා”

ඊළඟට සෝභ විඤ්ඤාණය ශබ්දයෝය. ඉෂ්ඨ වූ කාන්ත වූ මනාප වූ ප්‍රියවූ කාමයට හසුවන හිත කුල්මත් කරන සෝභ විඤ්ඤාණයට ශබ්දයෝය. මේ ආකාරයෙන් ඝාණා විඤ්ඤාණය, (ගඳ සුවඳ) පිච්චා විඤ්ඤාණය (රස), කාය විඤ්ඤාණය (ස්පර්ශ) මනෝ විඤ්ඤාණය (ධර්ම හෙවත් සිතුවිලි) මෙන් මේවා කාම ගුණ පහකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේවා කාම ගුණ හැටියට පෙන්වා දෙන්නේ. “ඉට්ඨා කාන්තා, මනාපා, ප්‍රිය රූපා, කාමුප සංහිතා, රජනියා” මේවා කාම ගුණයි. අප විසින් සිතෙහි ඇති කර ගන්නා සිතුවිලියි.

සිතේ සිතුවිල්ලක් ඇති වූණාට පස්සේ ඇති වූණ දේ මගේ සිත බැඳුණා. මම කැමතියි, මගේ සිත සතුටු කරනවා. වඩ වඩාත් ඒකට ඇලෙනවා, සතුටු කරනවා. ඒවා තමා විසින් ඇති කරගත් කාම සිතුවිලි වල ලක්ෂණයන්ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ සඳහන් කරනවා.

“සංකප්පරාගො පුරිසස්ස කාමො
 හෙතෙ කාමා යාති චිත්තාති ලොකෙ,
 සංකප්පරාගො පුරිසස්ස කාමො
 නිධානි චිත්තාති තට්ඨෙ ලොකෙ,
 අට්ඨෙ ධීරා විනයනි ඡන්දනි”

ලෝකයේ පුරුෂයෙක් හට සංකල්ප විසින් උපන් රාගය, ලෝකයේ කවරෙකුට හෝ සිතුවිලි විසින් හටගත් රාගය, කාමයයි. යම්බඳු විසිතුරු දැ වෙන්නම් ඒවා කාම නොවෙත්. එහි සඳහන් කළේ, “හෙතේ කාමායාති චිත්තාති ලෝකේ”, යම් විසිතුරු දේවල් හෝ අරමුණක් තිබෙනම්, ඒවා කාම නොවේ. ලෝකයේ විසිතුරු වස්තු එසේම තිබෙනවා. ඒ අරමුණු කෙරේ උපන් ඡන්ද රාගය නුවණ ඇති අය ප්‍රභාණ කරති.

අපි හිතමු ප්‍රසන්න කියන ඇදුමක් තිබෙනවා නම්, ප්‍රසන්නය කියන කෙනෙක් සිටිනවා නම්, ප්‍රසන්නය කියන ඔබ සාමාන්‍යයෙන් ඇති කරගත් සිතුවිලි තමා මේ ප්‍රසන්නයයි කියන්නේ. යම් වස්තුවක් තිබෙනවා නම් එය කාම නොවේ. තමාගේ සිතේ ඇතිවන සිතුවිලි සංකල්ප තමයි කාම බවට පත්වන්නේ. නැත්නම් මේ එකම වස්තුව, රහතන් වහන්සේ නමක් දක්කොත්, උන්වහන්සේට එක “උප්පාදු, ධීනි, භංග” පමණයි. සංඛාර වස්තුවක් පමණයි. හැබැයි ආශ්‍රිතවත්, පෘථග්ජන කෙනා, නිමිති, අනු නිමිති, ව්‍යඤ්ජන වශයෙන් ගන්නවා. ඒ අයටයි ඒක කාමයක් බවට පත්වෙන්නේ. ඒ අය නිමිති, අනු නිමිති ව්‍යඤ්ජන වශයෙන් අරගෙන එහි ගුණ, ලක්ෂණ ඇති කරන්නේ. එය ඉටු වඩන, මන වඩන, ප්‍රිය රූප, කාමාදි ඡන්දයන් මුල් වූ සිත කුල්මත් කරන ස්වභාවයට පත් කරගන්නේ එය විසින්මයි. ඒක රූපයේ වැරද්දක් නොවෙයි. ඒ පුද්ගලයා සිතන විදිය, දකින විදියයි. ඒ දැක්ම තුළින් එයාගේ හිත පුරුදු කර ඇති ආකාරය අනුවයි එසේ වන්නේ. ඒ හිත අත්හරින්න පුරුදු නෑ. එයා දකින්නේ ඉට්ඨා, කන්නා, මනාපා ආදී වශයෙන් ඒ ලක්ෂණ වලට එයාගේ හිත පුරුදු වෙලා.

ඒ පුද්ගලයා රූපය දකින්නේ, අරමුණු කරගන්නේ, ඒ රූපය කෙරෙහි මොන විදියටද වක්ඛු විඤ්ඤාණය සකස් වන්නේ? එයාගේ පුරුද්ද අනුවයි. මෙතනදී පුරුද්ද යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ, අත්හරින්න පුරුදු නෑ කියන අදහසයි. ඒනිසා එය කාමයක් ලෙසට දකිනවා. එතකොට දකින වස්තුව ගැටළුවක් මෙතන නැහැ. මෙතන තිබෙන්නේ සිතුවිලි වල ගැටලුවක් පමණයි. එයයි සඳහන් කළේ, “ලෝකයේ පුරුෂයෙක් හට සංකල්ප විසින් උපන් රාගය

කාම වේ” යම්බඳු විසිතුරු දේ වෙත් නම් ඒවා කාම නොවේ. පුරුෂයාගේ සංකල්ප රාගය කාම වේ. එතකොට කාම වෙන්නේ එයාගේ සංකල්ප, සිතුවිලි වල ඇතිවන ඇලීම මයි.

සාමාන්‍ය කෙනෙකුට, එකවිටම කියන්න පුළුවනිද කෙනෙක් බලාගෙන සිටියා නම් එයා බලාගෙන සිටියේ කාමයෙන්ද කියලා? අනුමාන කරන්න පුළුවන්. නමුත් බලාගෙන සිටියේ කාමයෙන් ද යන්න කියන්න අමාරුයි. හේතුව නම්, ඇස් දෙකේ නොවෙයි කාමය තිබෙන්නේ. ඒ අයගේ සිතෙහිය. සාමාන්‍යයෙන් ගුණ බර අම්මා කෙනෙක් ඇල්මෙන් බලන ආකාරයට බලන්න පුළුවන්. නමුත් සාමාන්‍ය කෙනෙක් ඇල්මෙන් බලන ආකාරය වෙනස්. සමහර විට ඒ ආකාරයට බලාගෙන හිටියත් හිතේ ඉට්ඨා, කන්නා, මනාපා යන පඤ්චකාම ගුණ ලක්ෂණ නැති වෙන්න පුළුවනි. සමහර විට කියන්න පුළුවනි මම බලාගෙන හිටි නමුත් වැරදි අදහසින් බැලුවෙ නෑ කියලා. ඒ සිත තරමකින් හෝ භාවිත සිතක් නම් එසේ බලාගෙන සිටියත්, වැරදි සිතුවිලි නෑ. ඇලීමක්, ගැටීමක් හෝ මූලාවක් නොවෙන්න ඉඩ තිබෙනවා. තමන්ගේ සිත පිරිසිදු නම් කෙලෙස් බැහැර වෙලා නම් එතන පිරිසිදුයි. හැබැයි ඒ අය බලාගෙන හිටියා කියලා ගැටළුවක් නැහැ. ද්වේශයෙන් බලාගෙන හිටියා කියලා තරහවක් ඇති කරගන්න නරකයි. ඒ සමහර විට ඒ අයගේ පුරුද්ද වෙන්න පුළුවනි. නමුත් අපි අල්ලා ගන්න අවශ්‍ය නැහැ. සමහර විට ඒ හිතේ එහෙම තරහ සිතුවිල්ලක් නොවෙන්න පුළුවන්. දැන් මෙතනදී මමඝය බැහැර කළ යුතුයි. මේ හැමදෙයක්ම ඇතිවන්නේ මමත්චය තිබෙන තෙක් පමණයි. මමත්චය ඇති විටයි, රාග සංකල්ප, ද්වේෂ සංකල්ප, මෝහ සංකල්ප ඇති වෙන්නේ. පරමාර්ථ ධර්මයට අනුව ‘මම’ යන පුද්ගලයෙක් නැති බව දකින කොට ඒ සියල්ල ගැලවිලා යනවා. රාග, දෝෂ, මෝහ මේ සියල්ලම මම සිටින තෙක් පමණයි. ඉට්ඨා, කන්නා, මනාපා..... මේ ආදී වශයෙන් දක්වන්නේ, මම කැමතියි යන අදහසයි. මේ ‘මම’ නැති තැන කිසිවක් නැහැ. මේ ගැන සියුම් ව කල්පනා කරලා බලන්න, හොඳට හිතලා බලන විට දකිනවා මේ ආලම්භන නොවෙයි ‘කාම’ කියන්නේ.

තවත් මේ ගැන සොයා බැලුවොත්, මෙන්න මේ අය නිසානේ, මමත් තරක් වුණේ කියලා, අනුන්ට දොස් කියන්න පුළුවනි. එහෙම වෙන්න බැහැ. තමාගේ හිත තුළ ද්වේශය නැතිනම්, රාගය නැතිනම්, මෝහය නැතිනම්, හිත තුළ ඇලීම්, ගැටීම්, මූලාවෙන් බැහැර වෙනවා නම් එයට පුරුදු හිතක් තියෙන්න ඕන. නැත්නම් ගෘහස්ථ පරිසරය තුළ ගැටළු නම්. “ඔය මොනවා කිව්වත් මට ලේසි නෑ හිත හදාගන්න” ඒ අරමුණ සමග නොවෙයි කාමය පවතින්නේ,

අපේ හිතත් එක්කයි. අපේ හිත සකස් කර ගන්න පුළුවනි නම් ඒ කාමාදි කෙලෙස් ඡන්දයන් බැහැර වෙනවා.

එයයි සඳහන් කරන්නේ, “ලෝකයේ පුරුෂයෙක් හට සංකල්ප විසින් උපන් රාගය කාම වේ. යම් වූ ද විසිතුරු ආලම්බනයක් වෙන් නම් ඒවා කාම නොවෙත්, පුරුෂයාගේ සංකල්ප රාගයම කාම වෙත්, ලෝකයේ විසිතුරු වස්තු එලෙසින්ම සිටින්නාහ. යළිත් ඒ අරමුණු කෙරේ උපන් ඡන්ද රාගය ධීරයෝ විනයනය කරත්” ධීරයෝ යයි සඳහන් වන්නේ ධර්මය හොඳින් තේරුම් ගත් රහතන් වහන්සේලා, ප්‍රඥාවන්තයෝ, ඡන්දරාගය නැති කරනවා, අර ‘උපන් ඡන්දරාගය ධීරයෝ විනයනය කරනවා’ කියන්නේ එය නැති කරනවා. විදර්ශනාව ඔස්සේ, පරමාර්ථ ධර්මයෙහි හිත වඩන අයට ගැඹුරු අදහසක්, භාවනාවෙන් අපි ඇති කර ගත යුතු අවස්ථාවක්. තම තමා විසින්ම ඒ ඇලීම්, ගැටීම්, මූලාව බැහැර කළ යුතුයි. රූප තිබෙන තැන රූප තියෙවි. ඇලීම්, ගැටීම්, මූලාව අපේ හිතේ තියෙන්නේ නැහැ. ඒ වස්තු හැම තැනකම තිබෙනවා. සසර ගමනෙ හැමතැනකම හමුවෙනවා. ඒවා නැති තැනක් නෑ. භාවනාවක් සෙයින් හොඳට හිතා බලන්න. තම තමා විසින් ම සකස් වීමයි පවතින්නේ.

‘කාම’ යන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කළේ, ‘කාමයෝ දහ යුක්තාහ’. හැම දෙයක්ම කාම වෙන්නේ අභාවිත හිතට අනුවයි. වැරදි ලෙසින් බැලුවොත් ඔබට දුනේවි, ඒ ආකාරයට සාමාන්‍යයෙන් ඔබ කියනවනේ, “බලන කණ්ණාඩියේ පාට අනුවයි ජේන්නේ.” රාගයෙන් බැලුවොත් රාග විදියට ජේනවා. ද්වේෂයෙන් බැලුවොත් ද්වේෂය විදියට පෙනෙයි. මෝහයෙන් බැලුවොත් මෝහ විදියට පෙනේවි. රාග, දෝස, මෝහ බැහැර කර බැලුවොත් එය ඒ ආකාරයට ජේන්නේ නෑ. නිදහස් වෙලා, අත හැරලා, ධර්මය හිත් පුරා වැඩෙන විට මොන තරම් නිවීමක් තියෙනවද? අපට කියන්න තිබෙන කථා අඩුවෙනවා. බොහෝ දෙනෙකුට කතා කරන්න බොහෝ දේවල් තිබෙනවනේ. ඒ අල්ලා ගත්ත දේවල්. හිත නිදහස් කරන්න කථා තිබෙනවා. අල්ලාගෙන තිබෙන දේවල් එළියට දානවා. එසේ එළියට දාලා (අත් හරින්න ගිහින්) අනෙක් පැත්තෙන් තවත් කෙනෙක් අල්ලා ගන්නවා. මේ ඉන්ද්‍රියයන් හය ඔස්සේම අත්හරිනවා කිවුවත්, එය අත්හැරීමක් නොවේ. අල්ලාගෙන ගැටීමෙන් යන එක තමයි බොහෝ දෙනෙකුට මේ කියන්න කථා තියෙනවා කියන්නේ.

ආතතිය, දොම්නස යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ මෙයමයි. මේ ධර්මය දකිනවා නම් කියන්න කථා නැහැ අපට. අල්ලාගත්ත දෙයක් නැහැනෙ. මේ ධර්මය ගැඹුරුයි යනුවෙන් හිතන්නේ නැතිව තමාගේම සිතින් මේ ධර්මය

දකින්න පුළුවනි නම් මේවා අත්හැරෙන්න පටන් ගන්නවා. මේ තියෙන දේවලින් සිත නිදහස්. එතන තමයි හුදෙකලාව ඇතිවන්නේ. හුදෙකලාව කියන්නේ තනිවෙනවා, පාලුයි කියන අදහස නොවේ. මේ සිතින් යම් දේවල් අතහැරුණාම හුදෙකලාව. එවිට කැලයකට ගියත් පාලුව, තනිය කියන දේවල් දූනෙන්නේ නැහැ. අල්ලා ගෙන සිටින විටයි තනිකම පාලුව දූනෙන්නේ. මතසට දූනෙන හුදෙකලාව (අත්හැරීම තුළින්) තුළ නිවීමක් ලොකු සුවයක් දූනෙනවා.

★ මහණෙනි, කාමයන්ගේ හිඳුන සම්භවය, එනම් උප්පත්ති කාරණය කවරේද යත්, මහණෙනි ස්පර්ශය කියන්නේ හිඳුන සම්භවයයි. කාමය හටගන්නේ කොහොමද?

ස්පර්ශය හෙවත් “වක්ඛු සම්ඵස්සජා”, අභාවිත හිත මේ ස්පර්ශය සමගින් වක්ඛු විඤ්ඤාණයට අවස්ථාව හදලා දෙනවා. වක්ඛු සම්ඵස්සජා යනු ඇසයි, රූපයයි, වක්ඛු විඤ්ඤාණයයි එකතුවෙන් ඇති වූ මිශ්‍රණයයි. (තිණණං සංසති ඵස්සො) එයයි කාමයන්ට සම්භවය වන්නේ. නමුත් කෙලෙස් නැති කළ උතුමන්ට නම් මෙය ඇති වෙන්නේ නෑ. භාවිත හිතක් තිබෙන නිසා අල්ලා ගැනීමක් නැහැ. ඒ ස්පර්ශය තුළින් අල්ලා ගැනීම නිසයි, කාමයන් හටගැනීමට අවස්ථාවක්, නිදානය, හදලා දෙන්නේ.

අභාවිත හිත් ඇත්තෝ මොනතරම් බලාගෙන සිටියත් සැහීමක් නැහැ. ඔබ කියන්නේ ඇස් දෙක පියාගත්තත් ඒක ජේනවා. මෙය අත්හරින්න පුරුදු කරන අවස්ථාවක් තිබෙනවා. (වක්ඛු සම්ඵස්ස, සෝත සම්ඵස්ස...) කසින පුරුදු කරන විට ඒ ගැන හිත හොඳටම සමාධි ගත කරගෙන, වෙන ස්ථානයක හිද ගත්තත් නිල කසිනය නම් නිල් පාටට ජේන්න පටන් ගන්නවා. එය සිත එක්තැන් කරන, චිත්ත භාවනා පුරුදු කරන තැන.

ඇස් දෙක පියාගත්තත් ජේනවා කියන්නේ හිතින් බලවත් ලෙස උපාදානය කරගත්තා යන අදහසයි. කෙලෙස් එල හට අරගෙන තියෙන්න, ස්පර්ශයෙන් තමයි එය හදලා දුන්නේ. එනම් වක්ඛු සම්ඵස්සජා. හඩ නම් සෝත සම්ඵස්සජා. සමහර අය විශේෂ වූ පසු කෑ ගසා හඬන්නේ සිතින් අල්ලාගත් ඒවා කියලනේ. අර කාම නිදානයට මූල එතනයි. රූපය, එහෙම නැත්නම් හඩ මේ ආදී දේ සමග මේ නිදානය ස්පර්ශ විමෙන් වක්ඛු සම්ඵස්සය, සෝත සම්ඵස්සය, සාණ සම්ඵස්සය, ජීවිතා සම්ඵස්සය, කාය සම්ඵස්සය, මනෝ සම්ඵස්සය හට ගන්නවා. ඒක තමයි නිදානය.

නමුත් භාවිත හිත කාමයන් ඇති කරන්නේ නැහැ. අභාවිත හිත ඒ ස්පර්ශය උපාදානය කර ගන්නවා. ස්පර්ශ වන විට ම ඇසෙන් ගන්නවා සුබ, එහෙම නැත්නම් දුකි, එසේත් නැතිනම් අදුක්ඛම සුබ. හඬ ඇහෙන විටම සුබ, දුකි, අදුක්ඛම සුබ ලෙසින් ගන්නවා. ආඝාණයන් ඒ ආකාරයටමයි. ඉන්ද්‍රිය හයම ගත්තොත් ඒ ලෙසින්මයි. ඉන්පසුව ඒවා මගේය, මමය, ස්ථිර වූ ආත්මයක්ය යන හැඟීමෙන් සිතෙහි පදිංචි කරගන්නවා.

★ මහණෙනි, කාමයන්ගේ වේමඤ්ඤා සංඛ්‍යාත නානාකර්මය කවරේද? මෙහි “වේමඤ්ඤා” යනුවෙන් සඳහන් කළේ වෙනසයි. මහණෙනි රූපාලම්ඛන කාමය අතිකකි. ශබ්දාලම්ඛන කාමය අතිකකි. ගන්ධාලම්ඛන කාමය අතිකකි. රසාලම්ඛනකාමය අතිකකි. ස්පර්ශාලම්ඛන කාමය අතිකකි. මහණෙනි මේ කාමයන්ගේ වේමඤ්ඤාව යයි.

මේ කාමයන්ගේ ඇහෙන්නේ ලබන කාමය එකක්. කාමයේ ප්‍රධාන කෙළවර වෙනකක්. කාම රසය කියන ඒ හැඟීමයි. ඇහෙන්නේ ගත්තත්, කණෙන් ගත්තත්, නාසයෙන්, දිවෙන්, ශරීරයෙන්, මනසින් ස්පර්ශ ඔස්සේ පැමිණුනත් කාම රසය රාග, දෝෂ, මෝහ, පදනම් වෙලා තියෙන්නේ. නමුත් ඒ වෙනස නම් ආකාර හයක්, ඇහෙන්නේ ලබන කාමය එක් ආකාරයක්. ඇහෙන්නේ දක්නා රූපයේ ස්වභාවය අනුවයි එය එන්නේ. ඒ රූපයේ ලීලාව ආකාරය ඒ අනුව තමයි. දූත් රූපයට ඉට්ඨා, කන්තා, මනාපා, ආදී පඤ්ච කාම ගුණ ලක්ෂණ ඇතිවෙන්නේ, වර්ණය, නොයෙක් ආකාරයේ ලීලාව අනුවයි.

කෙනෙක් දැක්මෙන් අග්‍රැතවත් අභාවිත හිතක කාම ගුණ ඇතිවෙන්න පුළුවන්. තවත් කෙනෙකුට හඬෙනුත් ඇතිවෙන්න පුළුවන්. මෙය සියුම්ව තේරුම් ගන්න. කෙලෙස් වලට අනුවෙන්න එපා.

කෙනෙක් දුරකථනයකින් කථා කරලා කියයි “මම බොහොම කැමතියි” කියලා. හැබැයි, හමු වුණාට පසුව, “මෙයාද කථා කළේ...”, වෙනස පේනවා නේද? කණෙන් ඇලුණත් ඇසෙන් ඒ රූපයට කැමති නැහැ. කාමයේ වෙනස මේ වගෙයි. අග්‍රැතවත් පාඨව්ජන ලෝකයේ මේ වගේ සිදුවීම් කොපමණ තිබෙනවාද? අපි අවබෝධ නොකරගත්තට මෙය සිතා බලන්න. හැම තැනම කෙලෙස්, මේවා එකින් එක ගලපා බැලුවොත්, මේවායෙහි වෙනසක් තිබෙනවා. ඇහෙන්නේ ලබන කාමය, කණෙන් ලබන කාමය, නාසයෙන් ලබන කාමය, දිවෙන් ලබන කාමය, කයෙන් ලබන කාමය. සිතෙන් ලබන කාමය. මේවායෙහි වෙනසක් තිබෙනවා.

මහණෙනි, කාමයන්ගේ විපාක කවරේද යත්, යම් ආත්ම ස්වභාවයක් කැමති වනුයේ එහෙයින් උපන් පුණ්‍යභාගය වූ හෝ අපුණ්‍යභාගය වූ හෝ ආත්මභාවයක් උපදවා නම්, මහණෙනි, කාමයන්ගේ මේ විපාකයයි. කාමයන්ගේ විපාකය නම්, යම් ආත්මභාවයක් කැමති වනුයේ එයින් උපන් පුණ්‍යභාගය, එනම් පින් රැස්කර (ඒ කාමයන් නිසා) යමක් ලබාදෙනවා යයි සිතමු. එය කාමයෝම නමයි. දෙවිලොව උපදින්නේ, ඒ පුණ්‍යභාගයයි. අපුණ්‍යභාගී යැයි සඳහන් කළේ, සතර අපායේ උපදින ස්ථානයයි. කාමයන්ගේ විපාකය එයයි.

පින් යනු කාමයෝම කොටසක්. එය අත්හැරීමට උපකාරී කරගත හැකියි. නමුත් කෙළවරට ම නිදහස් වීමක් නොවෙයි. පින් නිසා අපි දිව්‍යලෝකයේ මනුෂ්‍යලෝකයේ උපදිනවා. නමුත් ඒක දුකින් නිදහස් වීමක් නොවේ. කෙනෙකුට දන් දෙන්න පුළුවනි. එයින් පින් රැස්කරනවා. හැබැයි, යම්විටෙක ඒ දන්දෙන්නේ මුළුමණින්ම අත්හැරලම නොවෙයි. කැමැත්ත නිසා දන් දෙනවා. අනුකම්පාව නිසා දන් දෙනවා. ලෝභ, දෝෂ, මෝහ බැහැර කරගෙන දන් දෙන්න කියලයි නියම වශයෙන් සඳහන් කරන්නේ. නමුත් දානය දීම තුළ පින් රැස්වෙනවා. ඒ අයට සැප විපාක ගේනවා. දන් දෙන්නේ අමනාපයෙන් නොවන නිසා දෙන කවුරුවත් අපායේ උපදින්නේ නැහැ. අමනාපයෙන් දෙන දේ දානයක් වෙන්නේ නැහැ. ඒ දෙන දේ හැබැවටම අත් ඇරලා නොදෙන්නත් පුළුවනි. නමුත් උපකාරයක් වශයෙන් දෙනවා. එය පින්කි. එය පුණ්‍ය භාගියයි. අපුණ්‍යභාගිය යයි සඳහන් කරන්නේ පව්. එය තමයි කාමයේ විපාක.

මහණෙනි, කාම නිරෝධය කවරේද යත්? ස්පර්ශ නිරෝධය කාම නිරෝධයයි. කාමය නැති කිරීමට නම් ස්පර්ශ නිරෝධය අවශ්‍යයි. ස්පර්ශ නිරෝධය යයි කියන්නේ “බලන්න එපා”, “අහන්න එපා” යයි කියන එක නොවෙයි. බලන්නට අවශ්‍ය නම් අතහැර බලන්න යන අදහසයි. ඒ බැල්ම තුළ අත්හැරීම සිදුවෙනවා. රාග, දෝෂ, මෝහ පහළ නොවෙන්න භාවිත හිතක් තිබෙනවා. කාම නිරෝධ ගාමනීපටිපදාව කුමක්ද? එය අයථි අභ්‍යාංගික මාර්ගයයි.

සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම. සම්මා සති, සම්මා සමාධි. අපි නැවතත් ඇවිත් සිටින්නේ ඒ පුරුදු තැනටමයි. එනම් ආයථි අභ්‍යාංගික මාර්ගයටමයි. මුලින් සඳහන් කළේත්

එයමයි. අපි කෙළවරක සිටිනවා. නමුත් නියම මාගියේ එන්නේ නැහැ. භාවනාවෙන් අපට නියම මාගියේ එන්න පුළුවන්. එය නම් සරල ලෙසින් අපි කවුරුත් දන්නා ආයඹී අඤ්ඤා මාගියයි.

මේ ජීවිතයේ, පඤ්ච උපාදාන ස්කන්ධයන් සමගින් අප මාගියෙන් බැහැරවෙලා සිටින්නේ. නියම ආකාරයෙන් මේ ඉන්ද්‍රියයන් ආරම්භණ පරිහරණය කරන කොට නියම ආකාරයෙන් පැමිණෙන්න පුළුවනි නම් ඒ මාගිය ආයඹී අඤ්ඤා මාගියයි. සම්මා දිට්ඨි කියන තැනදී නිවැරදි ආකාරයෙන් දකින්නේ වතුරායඹී සත්‍ය ධර්මයයි. මේ සඳහන් කළ සියල්ලම වතුසව්ව හෝ විපසන්‍යා සම්මා දිට්ඨියයි. අපේ හිත හොඳ භාවිත හිතක් බවට සකස් කරගන්න අවසථාවක් මේ මගින් ඇති කර ගන්න පුළුවනි.

මේ ආරම්භණයන් පරිහරණය කරන කොට රාග, දෝෂ, මෝහයන්ට හසුනොවන්න අත්හැරීම පුරුදු කරන ආකාරයට සම්පජානාකාරී වීමයි අප භාවනාවෙන් අදහස් කරන්නේ. භාවනාවේදී හිත දියුණු කරන්නත්, අප ආනාපානා සතියේ පටන්, බුද්ධානුස්සතියේ පටන්, උත්සාහ කරන්නේ කෙලෙස් වලට හසුවන සිත ඒ කෙලෙස් වලින් නිදහස් කරගෙන, එක ආරම්භණයකට ගෙනැවිත් හිත නිදහස් කර ගන්න. රාග, දෝෂ, මෝහ බැහැර කර ඒ නිදහස් වුණු සිතින්, මේ උපාදානයන් කෙරෙහි අත්හැරීම පුරුදු කිරීමටයි විදර්ශනාවේදී උත්සාහ දරන්නේ. එයට වෙලාව ගැනීම, කාලය යොදා ගැනීමයි, අප මේ පුරුදු ඉරියව්වෙන් භාවනා කරන්නේ, අනෙක් හැම වෙලාවෙම මෙය හොඳ භාවනාවක්. මේ විදියට භාවනාවෙන් බලාපොරොත්තුවන මාගිය නම් හැම දෙයක්ම අත් හැරීමයි.

‘කාම’ කියන්නේ මොනවද කියලා දැනගෙන හිටියේ නැතිනම්. හඳුනාගත්තේ නැතිනම් එයට හසුවෙනවා. ඒ නිසයි ධර්මය පැහැදිලි කරන්නේ කෙලෙස් අපව වංචා කරනවා කියලා. කෙලෙස් වංචක ධර්මයෙනවා. වංචක කෙලෙස් තිබෙනවා. සමහර විට කරුණාව, මෙමතිය කියලා රාගයට හසුවෙන්න පුළුවන්. මෙමතිය කියලා අමනාපයට හසුවෙන්න පුළුවන්. ඔබේ සිත වෙනසක් ඇති කර නොගෙන උපේක්ෂාවෙහිම පවත්වා ගන්න පමණයි ඒ අදහස ගන්න ඕන. කෙලෙස් හඳුනාගෙන එකනින්ම අත හරින්න. වෙනසක් ඇති කර ගන්න එපා. ඔබ අප සියළු දෙනාම වංචාවට හසුවෙන්න පුළුවනි. වංචක ස්වභාවයට කෙලෙස් වලින් හසුවන්න පුළුවනි.

යම් කෙනෙක් ප්‍රසන්න ඇඳුමක් හා පැළඳුමකින් සැරසිලා සිටිනවා දුටුවොත්, “මම මේ කරුණාවෙන්, මෙමතියෙන් කියන්නේ ඔය ඇඳුම ඔයාට

ගැලපෙන්නේ නැහැ. ඔයාගේ වෙනසක් පේන්නේ නැහැ.” යම්විටෙක මෙතනදී හැබැවටම මෙමතියට, කරුණාවට වඩා ඊෂ්‍යාවක් වෙන්න පුළුවනි. සමහර තැන් එහෙම වෙනවා. තමන්ට නොලැබුණු දේවල් තවත් කෙනෙකුට ලැබුණාම එහි අඩුපාඩු දොස් දකිනවා. “කුණු ශරීරයක් නේ වහගෙන ඉන්නේ. ඔය දේවල් පැළැන්දුවා කියලා කුණු ශරීරය වහගන්න බැහැ.” සමහරවිට එහි අනිත්‍යතාවය හැටියට මතුකර දක්වන්න හැදුවත්, හිතේ මතු වෙලා තියෙන්නේ, වෙනයම් කෙලෙස් සිතුවිල්ලක් වෙන්න පුළුවනි. නමුත් මේ කාමය පිළිබඳව දන්නේ නැති පුද්ගලයා, කෙලසය නිවැරදිව හඳුනා නොගත් පුද්ගලයා එයා හිතාගෙන ඉන්නේ ඔහු / ඇය නිවැරදි තැන සිටින්නේ කියලා. බොහොම පරිස්සම් විය යුතුයි.

තවත් සරල තැනක් ගත්තොත් සමහර විටක යම් කෙනෙක් හිතන්න පුළුවනි, මේ ආශ්‍රය කරන්නේ හිතවත්ත ස්වභාවයෙන් කියලා. කථා කරන්නේ හිතවත්ත ස්වභාවයෙන්. ඇවතුම්, පැවතුම් කරන්නේ හිතවත් බවින් කියලා. නමුත් කාලයක් යනවිට ඔහුට හෝ ඇයට දැනුණොත් එහෙම දකින්නේ නැතුව ඉන්න බැහැ. අහන්නේ නැතුව ඉන්න බැහැ. ඇහෙන්නේ නැතිව, කතා කරන්නේ නැතිව ඉන්න අමාරුයි කියලා. ඒ හිතවත්තභාවය කියන මෙමතියද තියෙන්නේ, එහෙම නැතිනම් රාගය නම් වූ ඇලීමද තියෙන්නේ, කියන එක පැහැදිලිව අවබෝධයෙන් දක යුතුයි. මෙතන තිබෙන්නේ මෙමතිය නෙවෙයි. මෙමතිය තුළ කිසිවක් බලාපොරොත්තුවක් නැහැ. මෙමතිය යනු අත්හැරීමෙන් ඇතිකරන හිතවත්ත වූ පිරිසිදු වූ සිතුවිල්ලක් පමණයි.

“මෙතනාය හික්බවේ වේතෝ විමුක්තියා”

මේ හිත කෙලෙස් වලින් නිදහස් කරන තැනයි මෙමතිය පහළ වෙන්නේ. කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ටීනමිද්ධ. උද්ධච්ච කුක්කුච්ඡ, විචිකිච්ඡා යන මේ පඤ්ච නීවරණ ධර්ම බැහැර කළ තැනයි ඒ පිරිසිදු මෙමතිය පහළ වෙන්නේ “වේතෝ විමුක්තියා” යයි සඳහන් කළේ එයයි. නමුත් යම් කෙනෙක් හිතවත්ත ස්වභාවයෙන් ඇසුරු කරලා කාලයක් යනවිට “ඔබ හමුවුණා, මා දෙස බලන්නේවත් නැතිව ගියා මගේ හිත හොඳටම රිදුණා.” එතැන පවතින්නේ මෙමතිය ද? නැ. එතන පවතින්නේ අල්ලා ගැනීමක්. ලෝභයක්.”

තවත් කෙනෙක් සිටින්න පුළුවනි. “මම මේ භාවනාවට එනවිට කිහිප වතාවක් ම බැලුවා. මගේ දිහාවක් බැලුවේ නැහැ. නොදැක්කා වගේ හිටියේ. ඒ නිසා මට අද භාවනාව වත් කරගන්න බැරිවුණා. මුළු කාලය තුළදී

මම කල්පනා කරමින් හිටියේ, ඇයි මාත් එක්ක කථා නොකළේ” කියලා. මේ අල්ලා ගැනීමක්. මෙතන මෙමතිය තිබෙනවද? මෙතන භාවනාවක් තිබෙනවද? මෙමතිය සජ්ඣායනා කළත් මෙමතිය වැඩිලා නැහැ. මෙතනදී ඉන්ද්‍රියයන් සතුටු කරනවා යන අදහස, නොවුණත්, එයත් රාගයක් ‘වක්‍රමය’ මුල් කරගෙන ඇසෙත් හටගත් කාම රාගය. ඒ වගේම කණ මුල්කරගෙන හටගත් කාම රාගය. මේ ඉන්ද්‍රියයන් ඔස්සේ හටගත් රාගය ඇලීමයි. ඒ නිසා “ඒ රූපය දැක්කේ නැහැ, ඒ හඬ අහන්න බැරිවුණා.” මෙවැනි හැඟීමක් අග්‍රාභාවත් පෘථග්ජන සිත්වල ඇතිවෙනවා. මේවා හොඳින් දැනගෙන අවබෝධයෙන් ම අපේ සිත් දියුණු කරගන්න ඕන. කෙලෙස් වලට තම තමා විසින්ම වංචාවෙන් හසුවෙන්නේ නැතිව නිවැරදි අදහසින් ම ඉදිරියට යා යුතුයි.

කාමයන් පිළිබඳව දැනගත යුතුයි. අවබෝධ කරගත යුතුයි. එහි සම්භවය, නිදානය, (වෙනස) විපාකය, නිරෝධය, නිරෝධගාමිනීපටිපදාව දැනගත යුතුයි.

02. මහණෙනි, වේදනා දුන යුතුය. වේදනා නිරෝධගාමිණීපටිපදා දුන යුතුය. මහණෙනි, සුඛ වේදනා, දුක වේදනා, අදුකම්ම සුඛවේදනා යයි වේදනා තුනකි.

වේදනාව? ඒ වේදනාව තමයි සුඛ, දුක, අදුකම්ම සුඛ වේදනා යයි සඳහන් කළේ.

වේදනාවන්ගේ නිදානසම්භවය කුමක්ද? ස්පර්ශයයි.

සුඛ වේදනාවක් ලබන්නේත් සපර්ශයෙන්. ඇහෙන් රූපයක් දකිනකොට වික්ඛු විඤ්ඤාණය හටගන්නවා. ඇසේ රූපයයි, වක්ඛු විඤ්ඤාණයයි, තුනම මුල්කර ගෙන සපර්ශය හට ගන්නවා. සපර්ශයෙන් පසුව (එස්ස, පච්චයා, වේදනා) වේදනාව (විදීම) හට ගන්නවා. එවිට ඒ වේදනාවන්ගේ සම්භවය (හේතුව) තමයි ස්පර්ශය. සපර්ශය නැත්නම් විදීමක් නැහැ. සුඛ, දුක හෝ මධ්‍යස්ථ ස්පර්ශයක් නොවුණොත් රූපයක් දුටුවත් විදීමක් ලබන්න නොහැකියි. ඇසයි, රූපයයි, වක්ඛු විඤ්ඤාණය, යන මේ තුන එකතුවන විට (තිණ්ණං සංසති එස්සො) ස්පර්ශයට අවස්ථාව හඳලා දෙනවා. වක්ඛු විඤ්ඤාණය නැතිනම් ඇසක් තිබුණත් රූපයක් තිබුණත් ස්පර්ශයක් හටගන්නේ නැහැ.

සිහි විකල් වූ කෙනෙකුට, එසේ නැතිනම් මොළය අක්‍රිය වූ කෙනෙකුට ඇස් දෙක ඇරගෙනත් ඉන්න පුළුවන්. කෙනෙක් ඉදිරියේ සිටින්නත් පුළුවන්. මොලේ අක්‍රිය වූණත් විඤ්ඤාණය ක්‍රියාත්මකයි. මොළය අක්‍රිය වීම නිසා, බාහිරින්, අළුතින් අරමුණු ගන්න වක්ඛු විඤ්ඤාණයට අවස්ථාවක් සලසා දෙන්නේ නැහැ. හටගත් දේවල් විඤ්ඤාණය තුළ තිබෙනවා. මොළය අක්‍රිය වීම නිසා, ඇස තිබුණත්, රූපය තිබුණත්, වක්ඛු විඤ්ඤාණය ක්‍රියාත්මක නොවුණහොත් ස්පර්ශයක් හටගන්නේ නැහැ.

වේදනාවන්ගේ වෙනස (බෙදීම) කුමක්ද? භානාකර්මය කුමක්ද?

මහණෙනි, සාමීස සුඛ වේදනා ඇත. නිරාමීස සුඛ වේදනා ඇත. සාමීස දුක වේදනා ඇත. නිරාමීස දුක වේදනා ඇත. සාමීස අදුකම්ම සුඛ වේදනා ඇත. නිරාමීස අදුකම්ම සුඛ වේදනා ඇත.

සාමීස සුඛ වේදනා යනු කුමක්ද?

ඇසෙන් රූපයක් දැක මගේය, මමය, ස්ථිර ආත්මයක් යනුවෙන් එය විදිනවා. එය හොඳයි යනුවෙන් සුඛ වේදනාවක් ඇති කර ගන්නවා යහපතයි, හොඳයි කියලා එය අරමුණු අරගැනීමයි. නිමිති, අනු නිමිති, ව්‍යංඤ්ජන වශයෙන් ගන්නවා යයි සඳහන් කරන්නේ. ඒක සාමීස සුඛ වේදනාවක් නම් ඒ රූපයට මම කැමතියි, ඒක හොඳයි, මගේ හිතේ ඇදිලා තිබුණු මම කැමති ම රූපය, දැන් නිමිති, අනු නිමිති ගන්නවා. ඒ හඬට මම කැමතියි. ඒ හඬ හරිම මිහිරියි. මේ ආකාරයට නිමිති, අනු නිමිති, ව්‍යංඤ්ජන ගන්නවා. මේ ආසාදනයට මම කැමතියි. මේ සුවද මම කැමතිම සුවදයි. නිමිති, ව්‍යංඤ්ජන ගන්නවා. මේ රසයට මම හොඳටම කැමතියි. මම කැමතිම රසය. මේ පහසට (ස්පර්ශයට) මම කැමතියි. ඊළඟට නිමිති, අනු නිමිති ගන්නවා. මේ සිතුවිලි වලට මම කැමතියි. එය සාමීස සුඛ වේදනාවයි.

නිරාමීස සුඛ වේදනා කෙසේද?

නිරාමීස සුඛ වේදනා මමය. මගේය, ස්ථිර ආත්මයක් යනුවෙන් උපදානය කරගන්නේ නැතිව. අල්ලා ගන්නේ නැතිව, එහි ස්වභාවය දකිනවා. මගේය, මමය, ස්ථිරයි යනුවෙන් අල්ලා ගැනීමක් නැහැ. මහා කරුණාවෙන්, මහා ප්‍රඥාවෙන් පිරිපුන්, අසමසම ගුණ සමුදායකින් පිරි තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුදු පිළිරූ වහන්සේ මම දකිනවා. එතන පවතින්නේ නිරාමීස ප්‍රීතියකි. සෝවාන් මාර්ගීය අවබෝධයෙන් අත් හරිමින්, අරහත් බෝධිය දක්වා ඉහළට පත් වූ උතුමෙක් විනා අනෙක් හැම කෙනෙකුගේ ම සිත් තුළ බොහෝ අවස්ථාවන් හිදී ඇතිවන්නේ සාමීස ප්‍රීතියකි. නිරාමීස ප්‍රීතියක් ඇති වන්න

පුළුවන් ධර්ම මාර්ගයේදීය. සමාධියට පත්වන විට, ප්‍රථම ධ්‍යානයට ළංවන විට කාමච්ඡදාදී පඤ්ච නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් බැහැර වෙලා, විතක්ක විචාර, ප්‍රීති, සුඛ, ඒකගතා ආදී වශයෙන් ඉදිරියට යනවිට නිරාමිස ප්‍රීතිය ඇතිවන අවස්ථා තිබෙනවා. නමුත් ඒවා වරින් වර වෙනස් වන අවස්ථා තිබෙනවා. ධ්‍යාන අවස්ථාවන් පවා බිඳෙනවා යැයි සඳහන් කළේ එම අවස්ථාවයි.

දැන් ඔබ සුඛ විදීමක් වේදනාවක් ලෙසින් ගත්තොත්, ඒක නිරාමිස නොව සාමිස වෙන්න පුළුවන්. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පිළිරු වහන්සේ දැකීම මා නිදසුනක් වශයෙන් දැක්වූයේ ඒ සැපය තමා අපට ගන්නට පුළුවන් ඉතාම ඉහළ උතුම් ම නිදසුන. අප කාගේවත් සිත් තුළ බුදු පිළිරු වහන්සේ දකින කොට ඇලීමක්, ගැටීමක් හෝ මුලාවක් ඇති වන්නේ නැහැ. අනෙක් අභාවිත අග්‍රාතවත් පාඨග්ජන හිත්වල කුමක් හෝ රූපයක්, හඬක්, ආඝ්‍රාණයක්, රසයක්, සපර්ශයක් හා සිතුවිලි ඔස්සේ 'සාමිස' බවට පත්වෙන්න පුළුවන්. 'නිරාමිස' නම් අත්හැරීමෙන් එය විදීමයි. මගේ නොවේ, මම නොවමි, ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ, යන අදහසින් එය විදීමයි.

නිරාමිස සුඛ වේදනා ඇත. සාමිස දුක්ඛ වේදනා ඇත. සාමිස දුක්ඛ වේදනා කියන්නේ වේදනාවක් ඇතිවන කොට, දුක්ඛ ඇතිවන විට ඇහෙන දුකලා අකමැති දේ දුක්ඛ හැටියට විදීමයි. කණෙන් අහන හඬ, සමහර කපා කරන දේවල් හරිම අපහසුයි. අහගෙන ඉන්න. එතන දුක්ඛ හැටියට ඔහු දරන්නේ, ඔහු හෝ ඇය ඒක අහගෙන ඉන්නේ. එය දුක්ඛ, කරදරයක් ලෙසටයි. ඔබ කියන ආකාරයට අමනාපයක් ඇතිකරගෙනද? ඒ හඬ ඔස්සේ එය දුක්ඛ වේදනාවක්. මේ ආකාරයටම ආඝ්‍රාණය, ඒ වගේම රසය, ඒ වගේම ස්පර්ශය හා සිතුවිලි මේවා දුක්ඛ ලෙසින් දකින්න පුළුවන්. එයයි සාමිස දුක්ඛ වේදනාව යයි සඳහන් කළේ.

නිරාමිස දුක්ඛ වේදනා තිබෙනවා. අපි ඒ දකින දේ අකමැති දෙයක් වුවත් එය මගේය, මමය, ස්ථිර ආත්මයක් යනුවෙන් උපාදානය කරගන්නේ නැ. ඒක සංවේගයෙන් දකිනවා. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්ම ඔස්සේ මෙනෙහි කරනවා. නමුත් එය උපාදානය කර ගැනීමක් නැහැ. ඒ නිසා දුක්ඛ වේදනාවක් හැටියට ඔහු දකින්නේ නැහැ. සාමිස දුක්ඛ වේදනා තිබෙනවා. නිරාමිස දුක්ඛ වේදනා තිබෙනවා. නොඅල්ලා ගැනීමයි. සාමිස අදුක්ඛම සුඛ වේදනා තියෙනවා. නිරාමිස අදුක්ඛම සුඛ වේදනා තියෙනවා. මෙහිදී සාමිස, නිරාමිස අතහැර මධ්‍යස්ථවයි පවතින්නේ. මහණෙනි, මෙය වේදනාවන්ගේ වේමත්තතාව යයි සඳහන් කරනවා.

මහණෙනි, වේදනාවන්ගේ විපාකය කවරේද?

මහණෙනි, යම් ආත්මභාවයක් කැමති වනුයේ එතැනින් උපන් පුණ්‍යාභාගීය වූ හෝ අපුණ්‍යාභාගීය වූ හෝ ආත්මභාවයක් උපදවා නම් මහණෙනි, මේ වේදනාවන්ගේ විපාකය යයි කියනු ලැබේ. ඔබ විසින් සාමිස වූ හෝ නිරාමිස වූ හෝ වේදනාවන් ලැබුවම මේවායෙහි පුණ්‍යාභාගීය හෝ අපුණ්‍යාභාගීය හෝ ආත්මයක් ලබාදෙන අවස්ථා තිබෙනවා.

සාමිස වේදනාව ඔස්සේ විදීම පිනක් වෙන්නත් පුළුවන්. ඒ වගේම අකුසලයක් වෙන්නත් පුළුවන්. ඒ වේදනාව ඔස්සේ යම් ආත්ම භාවයක් දෙන්න පුළුවන්. ඒ සාමිස වේදනාව දුක්ඛ වේදනාවක් එසේ නැත්නම් රාගය, ලෝභය, ද්වේශය, මෝහය නම් එය දුගතියයි. අපුණ්‍යාභාගීය ආත්මභාගීය ආත්මභාවයක් ලබාදෙන්න පුළුවන්. යම් කෙනෙක් නිරාමිස වේදනාවක් ලැබුවා නම්, වේදනාවේ විපාකය පුණ්‍යාභාගීය අවස්ථාවකට, ආත්ම භාවයකට අවස්ථාව සලසා දෙන්න පුළුවන්.

මහණෙනි වේදනා නිරෝධය කවරේද යන්න?

මහණෙනි, ස්පර්ශ නිරෝධය වේදනා නිරෝධයයි. මේ ස්පර්ශ කිරීම බැහැර කරන්න පුළුවන් නම් බැහැර කරන්නේ කෙසේද? අත්හැරීමෙන් දකිනවා. නමුත් මගේය, මමය, ස්ථිර ආත්මයක් ලෙසින් අල්ලා ගන්නේ නැහැ. එවිට රාග, දෝෂ, මෝහ, උපදින්නේ නැහැ. මමකිය තුළ අල්ලා ගැනීම නිසයි. රාග, දෝෂ, මෝහ හටගන්නේ. මහ මඟ ගමන් කරන විට බොහෝ දෙනා දකිනවා. බොහෝ දේවල් (රූප) දකිනවා. ඔය හැම දෙයක්ම අල්ලා ගන්නේ නැහැනේ. අල්ලා ගන්නේ නැතිනම් රාග, දෝෂ, මෝහ නැහැ. අල්ලා ගත්තොත් රාග, දෝෂ, මෝහ හටගන්නවා. බස් නැවතුමක හෝ කොතැනක හෝ ඔබ කවුරුත් හෝ එතෙක් තතර වෙලා හිටියොත් මොකද වෙන්නේ? බොහෝ අය ඔබ පසුකර ගෙන යනවා, ඔබ වැඩිපුර කරන්නේ කුමක්ද? සාමාන්‍යයෙන් හඳුනාගන්නවා නමුත් අත්හරිනවා. අල්ලා ගැනීමක් නැහැ. තමන්ට අවශ්‍ය කෙනා හෝ වාහනය නොවේ නම් අත්හරිනවා. මව්කුමියක්, පියාණන් කෙනෙක්, පුතණු කෙනෙක්, දියණි කෙනෙක් වශයෙන් හඳුනා ගන්නවා. ඇඳගෙන හිටි වස්ත්‍රය, එහි වර්ණය පිලිබඳව, තව ටිකක් හඳුනාගන්න පුළුවන්. නමුත් එපමණයි. එතනින් අතහැරියා. අල්ලා ගත්තොත් මොකද වෙන්නේ. එතන රාග, දෝෂ, මෝහ, හටගන්නවා. අත්හැරීම තුළ නිරාමිස ප්‍රීතිය හටගන්නවා. අල්ලා ගෙන, අත්හැරීම තුළ, නිදහස් වීම තුළ, ඇතිවන ප්‍රීතිය, සුඛය තමා මේ හඳුන්වන්නේ.

සාමාන්‍ය ලෝකයා ශ්‍රීතිය යයි හඳුන්වන්නේ සාමිස ශ්‍රීතියටයි. “කාලෙකින් හමු වුණු එක කොපමණ සතුටක්ද? ඔය හඬ අහන්න ලැබුණු එක කොයි තරම් හොඳද?” “ දැන් තමයි මගේ ඇඟට ලේ ටිකක් ඉණුවේ, ප්‍රකාශේ දුවගේ හඬ ඇහුවට පස්සේ.” මේ ආදියෙන් කියන්න පුළුවනි. ඊළඟ දවසෙ ලෙඩවෙලා හෝ ඒ හඬ අසන්නට නොලැබුණොත් ඊට පස්සේ දුක් වේවි හඬාවි. මේ හැම දෙයක්ම අල්ලාගත් දේවල්. දරුවාගේ හඬ අහන එක හොඳයි. ඒත් මගේ නොවෙයි, මම නොවෙමි, ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ යන ගැඹුරු අවබෝධයත් සමඟයි එය පරිහරණය කරන්නේ. මේ පරමාර්ථ ධර්මය පැහැදිලියිනේ.

හොඳයි කියලා දකිනවා, හදනවා, වඩනවා, උපකාර කරනවා. හැබැයි භාවිත හිතීන් දැකිය යුතුයි මෙය අනිච්ච, දුක්ඛ, අනන්ත ක්‍රියාකාරී ධර්මයට යටත් බව, මෙය වෙනස් වන්න පුළුවනි. එවිට හමුවීමේදී ඒ රූපය දැකීමේදී, හඬ ඇසීමේදී, ආඝාණයේදී, රසයේදී, ස්පර්ශයේදී, සිතුවිලි වලදී එය පරිහරණය කරනවා, හොඳයි, ප්‍රසන්නයි, ආදී වශයෙන්. නමුත් මගේය, මමය, ස්ථිර ආත්මයක් ලෙසින් උපාදානය කරගන්නේ නැහැ. එය නැතිවුණා කියලා ගැටීමක් ඇතිවෙන්නෙත් නැහැ. අන්න එතැනයි, මේ අත්හරිනවා කියලා පුරුදු කරන්න බලාපොරොත්තු වන්නේ.

මහණෙනි, වේදනා නිරෝධය කවරේද යත්? ස්පර්ශය නිරෝධය වේදනා නිරෝධයයි. එයයි පැහැදිලි කළේ.

මේ අර්ථගැඹුම ම වේදනානිරෝධගාමිනිපටිපදාව, ආයුෂී අජ්ඣාංගික මාර්ගයේ පළමුවෙනි සම්මා දිට්ඨිය, චතුසච්ච සම්මා දිට්ඨිය, කම්මස්සකතා සම්මා දිට්ඨිය යනුවෙන් ප්‍රධාන වශයෙන් බෙදා දක්වනවා. කම්මස්සකතා සම්මා දිට්ඨිය යනු කර්මය හා කර්ම විපාක ගැන දැනීමයි.

මෙතනදී අප අදහස් කරන්නේ ‘චතුසච්ච’ සම්මා දිට්ඨියයි. දුක්ඛෙ ඤාණං, දුක්ඛ සමුදයේ ඤාණං, දුක්ඛ නිරෝධෙ ඤාණං, දුක්ඛ නිරෝධගාමිණියාපටිපදාය ඤාණං අයංචුච්චති සම්මා දිට්ඨි, රූපාදි පඤ්චස්කන්ධ දුක්ඛි පැවති ඤාණය, දුක්ඛ හේතුව තණ්හාව බව දැනගන්නා ඤාණය, දුක්ඛ මිදීම පිළිබඳ වූ ඤාණය, දුක්ඛ මිදීමේ මාර්ගය හෙවත් මාර්ග සත්‍ය පිළිබඳ ඤාණය, වදාලේ චතුසච්ච සම්මා දිට්ඨියයි.

මහණෙනි, යම් කලෙක පටන් ආයුෂී ශ්‍රාවකයන් මෙසේ වේදනාවන් දුන්නේද? වේදනා නිදාන සම්භවය දුන්නේද? වේදනාවන්ගේ නානාකරණය දුන්නේද?, මෙසේ වේදනාවන්ගේ විපාකය දුන්නේද?, මෙසේ වේදනාවන්ගේ නිරෝධය දුන්නේද?, මෙසේ වේදනානිරෝධගාමිනිපටිපදාව දුන්නේද? හේ මේ නිර්වේදක බ්‍රහ්මචරිය ව වූ වේදනා නිරෝධයම දුන්නේය.

දැන් ඔබට පැහැදිලියි නේද? ජීවිතය පුරුදු කරන්න පුළුවන් ඕනෑම දෙයක්. කාමයන් හඳුනා ගන්නා සේම ඕනෑම දෙයක් ඇසෙත්, කණෙත්, නාසයෙන්, දිවෙන්, ශරීරයෙන්, මනසින්, සුඛ, දුක්ඛ, අදුක්ඛම සුඛ වශයෙන් මේවා පරිහරණය කළත්, පරිහරණය කරන විටත් වඩාම යහපත් වෙන්නේ නිරාමිසයයි. වැඩිපුරම ගෘහස්ථ ජීවිත වුවත්, පැවිදි ජීවිත වුණත් වෙන්න පුළුවනි, මේ කටයුතු සිදු කරන විට සාමිසය ඔබට කරන්න වෙනවා. ඒත් පුළුවන් තරම් නිරාමිසය පවත්වන්න පුළුවනි නම්, අත්හැරීම පුරුදු කරන්න පුළුවනි නම් එය ලොකු සුවයක්. නැතිනම් කෙලවර වෙන්නේ දුකකින්, වේදනාවකින්.

- හා යොබ්බනා ජරා අන්තා - තරුණකම දිරාගෙන යාමෙන් කෙළවර වේ.
- හා විනාසා මහද්ධනා - හැම ධනයක්ම විනාසයෙන් අවසන්වේ.
- හා සංයෝගා වියෝගන්තා - හැම හමුවීමක්ම වෙන්වීමකින් කෙළවර වේ.
- හා මතන්තා සප්චකා - හැම ජීවිතයක්ම මරණයෙන් කෙළවර වේ.
- හා උන්නතා ඔහතන්තා - හැම උඩඟු බවක්ම පහළට වැටීමෙන් කෙළවර වේ.
- හා පියා සෝක අන්තකා - හැම ප්‍රේමයක්ම ශෝකයකින් කෙළවර වේ.
- හා ටෝමනා විනින්දන්තා - හැම ප්‍රශංසාවක්ම නින්දාවකින් කෙළවර වේ.
- හා දුක්ඛා සබ්බසෝ සුඛා - හැම සැපතක්ම දුකකින් කෙළවර වේ.

හැම ජීවිතයක්ම මරණයෙන් කෙළවර වෙනවා. ඕනෑම වෙලාවකම මියාදෙන්න පුළුවන්. ආයුෂ ප්‍රමාණය මෙපමණයි කියලා කියන්න බැහැ. නිරාමිස ශ්‍රීතියට හිත පුරුදු කරල, අත්හැරීම පිළිගන්න පුළුවනි නම්, පුරුදු කරන්න පුළුවනි නම් එතන ලොකු සුවයක් තිබෙනවා. මෙන්න මේ අවබෝධය අපි හැම කෙනෙක්ම දියුණු කරගන්න උත්සාහ කරමු. තවම අපට අවබෝධය තිබුණත් දියුණු නැහැ. අප කොපමණ දේශනා කළත් සාමිසයට තමා වඩාත්ම නැඹුරුවන්නේ.

ඇහෙන්න මොන තරම් ගැටෙනවද, කණෙත්, නාසයෙන්, දිවෙන්, ශරීරයෙන්, මනසින් ගැටෙනවද? යම්අය භාවනා කරද්දීත් කරන්නේ ගැටීමයි.

'එයා සිටි නිසා මට භාවනා කරන්න බැරි වුණා.' භාවනා කරන්නේ කොහොමද? පටන් ගත්ත ගමන් ම ගැටෙනවා. ඒ නිසා මනාව සිහිය පවත්වා ගන්න ඕන. අප හැමදේකින්ම අත්හැරීම පුරුදු කරන්න ඕන. රූපයෙන්, හඬෙන්, ආඝ්‍රාණයෙන්, රසයෙන්, ස්පර්ශයෙන්, සිතුවිලි වලින් නිරාමිසයට පත්වෙන්න, අත් හැරීම පුරුදු කරන්න, ටිකෙන් ටික පුරුදු වෙන්නම ඕන.

මෙන්න මේ අවබෝධය ශ්‍රැතමයෙන් (ශ්‍රවණය කිරීමෙන්) සකස් කර ගත යුතුය. භාවනාවෙන් කෙරෙන්නේ ශ්‍රැතමය ඥාණය, වින්තාමය ඥාණය, භාවනාමය (ප්‍රඥාමය) ඥාණය, දියුණුකර ගැනීමයි. ඇසීමෙන් වත්, නිතර නිතර පුරුදු කිරීමෙන් අත් හැරීම පුරුදු කරන්න. විදීම දකින්නේ ඒ විදියටයි.

03. සංඥාව පිලිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා.

“සඤ්ඤා හික්ඛවේ වේදිතඛ්ඛා” ආදී වශයෙන් සංඥාව පිලිබඳව සඳහන් කරනවා.

“මහණෙනි, සංඥාව දුන යුතුයි. සංඥාවෙහි සම්භවය දුන යුතුය. ඒ වගේම වේමභතාවය, නානාකරණය දුන යුතුය. එහි විපාකය දුන යුතුය. එහි නිරෝධය දුන යුතුය. නිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදාව දුන යුතුය.”

කාමයන් ගැන, වේදනාව ගැන සඳහන් කළා. දැන් සංඥාව ගැන සඳහන් කරනවා.

මහණෙනි, සංඥා සයකි.

- රූප සංඥා
- ශබ්ද සංඥා
- ගන්ධ සංඥා
- රස සංඥා
- ස්පර්ශ සංඥා
- ධර්ම සංඥා

“සංඥා” යන්නෙහි සරල වචනය හඳුනාගැනීමයි. ඇසෙන් ඒ රූපය හඳුනා ගන්නවා. එය රූප සංඥාවයි. දැන් අපි පුරුදු වෙන්න ඕන, අත්හරින රූප සංඥාවට නිමිති, අනු නිමිති, ව්‍යංඤජන නොගෙන කුමන ආකාරයේ

රූප සංඥාවක් ද ගත යුත්තේ. අශ්‍රැතවත් හිතක ඇතිවන රූප සංඥාවට මොකද වෙන්නේ. මේ ඇතිවන රූප සංඥාව එතන දී අල්ලා ගැනීම නිසා, නිමිති ව්‍යංඤජන ගැනීමයි සිදුවන්නේ. පිරිසක් මැද සිටියත් “මට ඕන රූප සංඥාව” තිබෙනවාද කියලා ඒ රූපය සොයාගෙන යයි. සමහර විට අල්ලා ගැනීමේ චේතනාවෙන් නොවෙන්න පුළුවන්. යහපතක් ලෙස යම් කෙනෙක් කිවුවොත් එහෙම මඟ කියාදෙන කල්‍යාණ මිත්‍රයන් වහන්සේ නමක්, කල්‍යාණවත්ත කෙනෙක් සිටිනවද කියා දැකීම, එතන අත්හැරීමයි තියෙන්නේ. නිරාමිස දකින එක වරදක් නොවෙයි. නමුත් බොහෝ විට ඇහැ සොයාගෙන යන්නේ හිතක් තමයි. එනම් ඇලීමකට, ගැටීමකට, මුසුවීමේ අවස්ථා තිබෙනවා. කවුරුවත් විශේෂයෙන් උපාදානය කරගත්තේ නැත්නම් නිරාමිස ප්‍රීතියටයි පත්වෙන්නේ. නිමිති, අනු නිමිති වශයෙන් නොගන්නා තැන ඒ සිත යහපත් වූ සිතක් හැටියට දකින්න ඕන. එතනටයි පුරුදු විය යුත්තේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා මේ පිරිස මැද, ධර්ම පරියායට පැමිණි පිරිස සිටිනවද කියලා විමසූ අවස්ථා බොහොම තිබෙනවා. ඒ අත්හැරීම පුරුදු කරගෙන තීරණය වන්නේ, අපි ඒ රූපය, දකිනවද හොයනවද කියන දෙයත් සමගයි. එය අත්හැරීමක්, එසේ නොමැති නම් අල්ලා ගැනීමක්. ධර්මයට ලංවෙන විට පිරිසක් මැද මිත්‍රයෙක් සොයන්න පුළුවන්. මේ ධර්මයට ලං වූ කල්‍යාණ මිත්‍රයා අද පැමිණ සිටිනවද කියලා. හැබැයි එතන පවතින්නේ අත්හැරීමක් සමගයි. නමුත් එසේ නැතිව, “මම බැලුවා ඒ පිරිස මැද ඉන්නවද කියලා, මම දැක්කේ නැහැ, මට හරි පාලුවක් තිබුණා” මෙසේ කීවොත් එතන අල්ලා ගැනීමක් ඇතිවෙන්නේ. පොදුවේ ගත්කළ අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන සිත්වල තිබෙන දේවල්.

යම් කෙනෙකුට තනිකමක් දැනෙනවා නම් සොයාගන්න පුළුවන් මේකට හේතුව මොකක්ද කියලා. කතා කරලා ඇහුවොත් එහෙම දුව, පුතා නැතිකම තමයි පාලුවට හේතුව. නමුත් මෙයට හේතුව නම් පුරුෂයාගේ හෝ කාන්තාවගේ සිතේ ඇතිවන සංකල්පයි. මේ සංකල්පය රාගය වුණේ. එසේ නැතිව දුව හෝ පුතා හෝ නොවෙයි. ඒ අය නොවෙයි, තනිකම, පෘථව දුන්නේ. ඔබ විසින් උපාදානය කරගත් ආකාරය අනුවයි. ඔබ නිරාමිස ප්‍රීතියට හිත පුරුදු කරලා තිබුණානම් තනිකම, පාලුව, කාන්තිය ඇතිවෙන්නේ නැහැ. තමාගේ හිත තුළයි මෙය බලපාන්නේ. යම් කෙනෙකුගේ හිත් තුළ තනිකම, පාලුව, කාන්තිය මේ සියල්ලම අල්ලා ගැනීමේ ප්‍රතිඵලය, උපාදානය කිරීමේ ආදීනවය තමයි ඉන් මතුවන්නේ. මීට හේතුව විමසලා, තමන් ගේ උපාදානය හෙවත් අල්ලා ගැනීම බව අවබෝධ කරගෙන අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්‍ෂණ

ධර්ම ඔස්සේ මෙනෙහි කර නිරෝධගාමිනීපටිපදාව ඔස්සේ අත්හැරීම පුරුදු කළොත් එය ඉවත් වෙලා යනවා.

මේ උතුම් ධර්මය අවබෝධ කර ගැනීමෙන් ආතතිය, ක්ලමතිය දොම්නස වැනි දේවල් පහසුවෙන් බැහැර කරන්න පුළුවනි. වැඩ ගොඩක් පටලවාගෙන මඩේ බැසගෙන මට පිරිසිදු වෙන්න අමාරුයි කියන දේ නොවේ. ක්‍රම ක්‍රමයෙන් අත්හරින්න පුරුදු වීම තුළින් එය ඇති කරගත යුත්තේ. අපේ සිත් තුළ සියුම් වශයෙන් හෝ කෙලෙස් සැඟවිලා තිබෙනවා අළුයට තිබෙන ගිනි පුපුරක් සේ. මේවා දුක, පාළුව, තනිකම, සංතාපය ලෙසින් මොනගම් වෙලාවක හෝ එළියට ඇවිත් රිදවනවා.

මේ රූප සංඥාව, ශබ්ද සංඥාව, ගන්ධ සංඥාව, රස සංඥාව, සපර්ශ සංඥාව, ධර්ම සංඥාව ආදිය අනිච්ච, දුකක, අනත්ත නම් ත්‍රිලක්‍ෂණයන්ගේ භාවිතයක් නොමැතිව සාමීපයෙන් අල්ලා ගන්නා නම්, මොනගම් වෙලාවක හෝ අළුයට තිබෙන ගිනි පුපුරක් සේ, ගහේ හටගන්නා පිලිලය ගහ විනාශ කරනවා සේ, යකඩයේ හට ගන්නා මල යකඩය විනාශ කරනවා සේ, මේ හිතේ හටගත්ත සංඥා සාමීප නම් ඔබට රිදීමක් ඇති කරනවාමයි. (වේදනාවක්, දුකක් දෙන්න පුළුවනි.)

අනිච්ච, දුකක, අනත්ත ධර්මය සිහිපත් කරන්න නොදත් කෙනෙක් නම් හමුදා රූපය සමග සතුටු වෙලා, ඒ රූපය වෙනස් වනවිට වේදනාව හටගන්නවා. ඒ රූපය පණ ඇති හෝ පණ නැති අනිච්ච, දුකක, අනත්ත ත්‍රිලක්‍ෂණ ධර්මයට යටත් වනවිට එය වේදනාවක් බවට පත් වෙනවා. රූප සංඥාව මගේය, මමය, ස්ථිර ආත්මයක් යනුවෙන් අල්ලා ගත් බොහෝ දෙනා එය වෙනස් වනවිට "ඇයි දාලා ගියේ", "ඇයි වෙනස් වුණේ", මේ ආදී ලෙසින් හඬනවා, වැලපෙනවා, හිතේ හටගත් කෙලෙස් දුක දෙන ආකාරයයි. ඔබට සදහන් කළේ. මෙය තේරුම් ගන්න පුළුවනි නම් මොන තරම් සැනසිල්ලක් තිබෙනවද? අප මේ සැනසිල්ල සන්තෘෂ්ඨිය යනුවෙන් මෙයයි හොයාගෙන යන්නේ.

අප සිතාගෙන සිටියත් ඒ කාම වස්තු තුළ සැනසිල්ල තිබෙනවා කියලා, මේ හැම දෙයක්ම හටගන්නේ ඒ වස්තු තුළ නොවන බව පැහැදිලිවම සදහන් කළා.

“සංකප්ප රාගො - පුරිසසස කාමො නෙතෙ කාමා යාති - විත්‍රාති ලෝකේ”

ඒ වස්තුවල නොවෙයි රාගය තිබෙන්නේ. තමාගේ සිත තුළයි මේ හිත අවබෝධ කරගන්න පුළුවනි නම් අපට මොන තරම් සුවයක්ද? අප තට්ටු තුන - හතරක ගෙයක් හදාගෙන, රත්‍රං වලින් සාදන ලද ඇඳක (යහනක) සැතපුණත්, කසි සඵ පොරවා ගෙන, රාජ භෝජන වැළඳුවත්, මේ සිත අවබෝධ කරගන්න බැරිව ගියොත්, ඔබට සැනසිල්ලක් තිබෙනවද? නැහැ.

ඔබ පවසාපි, රාජ භෝජන තිබුණත්, බඩගිනි නැත්නම්, රිදියෙන් කළ යහනක් තිබුණත් නින්ද යන්නේ නැත්නම්, කාමර දහයක් තිබුණත් එකම කාමරයකවත් නිදියන්න හිත කැමැත්තක් නැත්නම්, හිතේ සංකප්ප රාගයයි තිබෙන්නේ. එසේ නම් මේ සදහන් කළේ, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම යන මේ හයෙන්ම සංඥා ඇතිවෙනවා. මේ කුමන සංඥාවක් හට ගත්තත්, අනිච්ච, දුකක, අනත්ත ත්‍රිලක්‍ෂණ ධර්මයට යටත් බව අවබෝධ කරගෙන ඒ සංඥාව හඳුනාගැනීම කරන්න ඕන. මේ හඳුනාගැනීම ඒ අවස්ථාවට පමණක් තියෙනවා යන අදහස නොවේ. භාවිත හිත තුළ තැන්පත් වෙලා තිබෙනවා. ඔබ ගින්දර පරිහරණය කරන්නේ, අවබෝධයක් සමගින්මයි. මොන තරම් වැඩ කටයුතු තිබුණත්, ඔලුවේ දාහක් වැඩ තිබෙනවා කිවුවත්, ගින්දර අතින් අල්ලන්නේ නැහැ. අවබෝධය තිබෙනවා. මේ සදහන් කළේ සරල නිදසුනකි.

මනාවූ භාවිත හිතක් ඇතිවිට දරුවො, මාපියන්, ස්වාමියා බිරිද, සොයුරු සොයුරියො, වෙනත් කෙනෙක් සමඟ වුවත් ඒ මනාවූ පරමාර්ථ අවබෝධයත් සමගයි පරිහරණය කරන්නේ. විදීමේ කරන්නේ. බලන්න, අපේ හිතට මොන තරම් සුවයක්, සැනසිල්ලක්, මිදීමක් මේ ඔස්සේ ඇති කරගන්න පුළුවන් කමක් තියෙනවද කියලා. මෙම ධර්මය දැකිය යුත්තේ අනුන් තුළින් නොව තමා තුළින්මයි.

“සඤ්ඤා භික්ඛවේ වේදිතබ්බා.... සඤ්ඤානිරෝධගාමිනීපටිපදා වේදිතබ්බාති, ඉති යන්තං චුත්තං ඉදුමෙතං පටිච්ච චුත්තං”

බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කරනවා. මහණෙනි, සංඥාව දුන යුතුය. සංඥෙ සම්භවය දුන යුතුය. එහි වේමත්තාවය දුන යුතුය. නානාකර්මය, (වෙනස පිළිබදව) නිරෝධය, නිරෝධගාමිනීපටිපදාව දුන යුතුය.

කාමය පිළිබඳව, වේදනාව පිළිබඳව, සඳහන් කළා. දැන් සංඥාව (හඳුනා ගැනීම) පිළිබඳවයි සඳහන් කරන්නේ. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම, සංඥා මේ අයුරුයි. රූප සංඥා යනු රූපය හඳුනා ගැනීමයි. මූලිකම සඳහන් කළේ 'රූපය' යනුවෙන් හඳුනා ගැනීමයි. ඊට පසුව අල්ලා ගැනීම හෝ අත් හැරීමයි. ස්පර්ශයෙන් අනතුරුව සුඛ, දුක, අදුකම සුඛ අවස්ථාවන් ඔස්සේ අත්හැරීම හෝ අල්ලා ගැනීම සිදුවන්නේ. එවිට රූප සංඥාව ඇතිවන්නේ ඇස නැමැති ඉන්ද්‍රිය සමගයි. කණ නැමැති ඉන්ද්‍රිය සමග ශබ්ද සංඥාව හට ගන්නවා. මේ ආකාරයට නාසයෙන් ගන්ධ සංඥාව, දිවෙන් - රස සංඥාව, කයෙන් - ස්පර්ශ සංඥාව, හිතෙන් (මනසින්) ධර්ම සංඥාව. මේ ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් තමයි අරමුණු හඳුනාගන්නේ. එයයි සංඥා යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ.

මහණෙනි, මේ සංඥාවන්ගේ නිදානසම්භවය කවරේද? මහණෙනි, ස්පර්ශය, සංඥාවන්ගේ නිදාන සම්භවයයි.

"වක්ඛුංච පටිච්ච රූපෙ. උප්පජ්ජති. වක්ඛු විඤ්ඤාණං තින්තං සංඝති එස්සො, එස්ස පච්චයා වේදනා. වේදනා පච්චයා තණ්හා." මේ තමයි දුක හට ගැනීමට හේතුවුණේ. (උක්ඛස්ස සමුදයො) 'සමුදය' යනු හටගැනීමයි. එවිට සංඥාවන්ගේ නිදානය තමයි ස්පර්ශය. ඇසේ රූපයක් හටගන්නා විට, වක්ඛු විඤ්ඤාණයට, රූපය, ස්පර්ශ වෙන්න අවස්ථාව සලසා දීම, වක්ඛු සම්ඵස්සජා කියන්නේ එයයි. ඇසේ රූපය හට ගැනීම නිසයි වක්ඛු විඤ්ඤාණය පහළ වුනේ. "තින්තං සංඝති එස්සෝ" මේ තුන (ඇසයි, රූපයයි, විඤ්ඤාණයයි) නිසා තමයි එකන ස්පර්ශය හටගන්නේ. මෙතන ස්පර්ශ වුනේ ඇසෙන් රූපය හට ගත්ත නිසයි.

- ඇසින් - රූපය ස්පර්ශ කරනවා
- කණෙන් - ශබ්දය ස්පර්ශ කරනවා
- නාසයෙන් - ගන්ධය ස්පර්ශ කරනවා
- දිවෙන් - රස ස්පර්ශ කරනවා
- කයෙන් - පහස ස්පර්ශ කරනවා
- මනස - සිතුවිලි ස්පර්ශ කරනවා

මේ ස්පර්ශය සමගයි විඤ්ඤාණය හට ගන්නේ, වක්ඛු විඤ්ඤාණය, සෝත විඤ්ඤාණය, ඝාණ විඤ්ඤාණය, ජීවිහා විඤ්ඤාණය, කාය විඤ්ඤාණය, මනෝ විඤ්ඤාණය යන අවස්ථා ඇති වන්නේ. අප කියන ලෙසට, මේ

'බැලීම', 'ඇසීම', 'ආඝ්‍රාණය' ලැබීම, මනසට 'සිතුවිලි' හටගන්නවා කියන අදහසයි.

ඇසට රූපය හමුනොවුණහොත් ස්පර්ශයට අවස්ථාවක් නැහැ. ඒ හමුවීම හට ගත්තාට පසුව වක්ඛු විඤ්ඤාණයට අවස්ථාව දෙනවා. ඒ ස්පර්ශය වක්ඛු 'සම්ඵස්සජාව'යි. ඒ වගේම කණ, නාසය ආදියෙන් සෝත සම්ඵස්සජා, ඝාණ සම්ඵස්සජා, ජීවිහා සම්ඵස්සජා, කාය සම්ඵස්සජා, මනෝ සම්ඵස්සජා යන අවස්ථා හට ගන්නවා. ඊට පසුව තමයි ඒ වක්ඛු විඤ්ඤාණ අවස්ථාව ඇතිවන්නේ. ඇස, රූපය, වක්ඛු විඤ්ඤාණය මේ තුනෙහි ස්පර්ශය නිසා වේදනාව හටගන්නවා. වේදනාවෙන් අනතුරුව තමයි තෘෂ්ණාව හටගන්නේ.

මහණෙනි, සංඥාවන්ගේ වේමඤ්ඤාව කවරේද යත්? මහණෙනි රූපයේ අන්සංඥයික (සඤ්ඤාවකි), ශබ්දයේ අන්සංඥවකි, ගන්ධයේ අන්සංඥවකි, රසයෙහි අන්සංඥවකි, ස්පර්ශයේ අන්සංඥවකි, ධර්මයේ අන්සංඥවකි. මෙය සංඥාවන්ගේ වේමඤ්ඤාවයයි. (වෙනස)

කුමක්ද මේ වෙනස. රූපයේ තිබෙන්නේ එක සංඥාවයි. (අන්සංඥයික) රූපයේ දකින දේ නොවෙයි කණෙන් ඇහෙන්නේ. ඔබට හිතට දෙනන සරලම අදහසක් සඳහන් කරනවා නම්, මේ සංඥාවේ විවිධත්වය (නානාකරණය) වෙනස් යන අදහසයි සඳහන් කළේ. ඇසින් දකින සංඥාව, කණෙන් අසන සංඥාව, ආඝ්‍රාණයෙන් ලැබෙන සංඥාව, වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. මේ හැමදේටම නිදසුන් ගන්න පුළුවනි. මේ හැම නිදසුනක් ගැනම හිතන්න ඕන විරාගී මනසකින්. කෙලෙස් වලට හසුවෙන්නේ නැතිව හඳුනාගැනීමක් තමයි තිබිය යුත්තේ. මේ නිදසුන් දක්වන විට ඒවා කෙලෙස් හැටියට අල්ලා නොගෙන, ධර්ම ගලපා ගන්න. එය අත්හැරීමට උදව්වක් පමණයි. මේවා අපි දැක්කේ නැත්නම් ගැලවෙන්න බැරි වෙනවා.

දුක හඳුනා ගත්තොත් තමයි දුකෙන් නිදහස් වෙන්න පුළුවන්කම ලැබෙන්නේ. රූප සංඥාවයි, ශබ්ද සංඥාවයි වෙනස්, විවිධයි. යම් කෙනෙක් කණින් අසා, ළඟ නොමැති (නුදුටු කෙනෙක් දුරකථනයකින්) යම් විටක ඒ ශබ්ද සංඥාවන්, විවිධාකාරයෙන් මනෝ සංවේතනා ඇති කරගන්න පුළුවනි. ඒ හඬ ඔස්සේ, යම් යම් වේතනා ඇති කරගෙන හිතේ චිත්‍රයක් මවාගන්න පුළුවනි. සමහර විටක මේ පුද්ගලයා දුටුවොත් එහෙම, (කවදාවත් නොදුටු අයෙක් සමග නේ කතා කළේ) තමන් කුළු හටගන්නා ප්‍රතිචාරය, සුඛ වෙන්න පුළුවන්, දුක වෙන්න පුළුවන්. මධ්‍යස්ථ වෙන්න පුළුවන්. විශේෂයක් නැතිව

ඔය තුනම සිදුවෙන්න පුළුවනි. බොහෝ විටක සුඛ හෝ දුක අවස්ථාවන් සිදුවන්න පුළුවනි.

යම් විටක ස්වාමි දියණිය හෝ ස්වාමි පුත්‍රයා ගෙයක් සොයනවා වෙන්න පුළුවනි. ස්වාමියා පළමුව ගිහින් සොයා බලා, "හොඳ තැනක් තිබෙනවා", යයි විස්තර කරනවා. ස්වාමි දියණියගේ සිත තුළ ඒ පිළිබඳ චිත්‍රයක් මවා ගන්නවා. ඉන්පසු ස්වාමි දියණිය සමග යනවා ඒ නිවස පෙන්වන්න. 'ආ..... මේකද ගෙය' දුටුව ගමන් සංඥාව වෙනස් වුණා. (ඒ චිත්‍රයට නගා ගත්, සිතේ මවාගත් රූපය වෙනස් නිසා) සංඥාව වෙනස් වුණා. ශබ්ද සංඥාවෙන් අල්ලා ගත් දේ නොවෙයි රූපයෙන් දුටුවේ. මෙය දුක අවස්ථාව. නමුත් යම් විටක දුටුව දේ හිතාගෙන සිටි, මවාගත් රූපයට වඩා හොඳ නම් සංඥාව ඊට වඩා වෙනස් වෙන්න පුළුවනි.

මේ ආකාරයමයි නාසයෙන් ආඝ්‍රාණය. දිවෙන් රසය, කයෙන් ස්පර්ශය, මනසින් සිතුවිලි යම් විටක ආහාරයක් දුටුව පමණින්, ආඝ්‍රාණයෙන් බොහොම සුවදයි, රසයි කියලා කැමට ගන්න පුළුවනි. දිවට ගන්න කොටම එය නිරස නම් එලියට දමන්න පුළුවනි. ඔබේ වචන වලින් සඳහන් කරනවා නම්, 'කටේ තියන්න බෑ'.

කය, මන ගැන බැලුවත් ලැබෙන සංඥා එකිනෙකට වෙනස්. මේ ගැන සන්සුන්ව විමසා බැලුවොත් මනා අවබෝධයක් ලබන්න පුළුවනි. ධර්මානුකූලව පරමාර්ථ ධර්මයෙන් යුතුවයි මේ ගැන අවබෝධ කළයුතු වන්නේ. තදින් බැඳෙන්න හොඳ නැහැ. එතන රාගය, ඇලීම, ඒ වගේම ගැටීම, තරඟව ඇති කර ගැනීම හොඳ නැහැ. ඒ වගේ අපට හැකියාව තිබෙන්න ඕන, කේලමෙන් බැහැර වෙන්න. (කේලම් කීමෙන් හා ඇසීමෙන්) මුසාවාදය, පිසුනාවාවය, පරුෂාවාවා, සම්ප්‍රච්චලාප ආදියෙන් බැහැරවෙන්න පුළුවනි. විශේෂයෙන් ම කේලමෙන් බැහැර විය යුතුය. කෙනෙක් කියන දේ අනුව සංඥාවක් හට ගන්නවා. එයට චිත්‍රයක් මවා ගන්නවා. මේ සියල්ලම අත් හරින්න ඕන. අපේ ජීවිත වලට ගලපා බලා පුළුවන් හැම එකක්ම අත් හරින්න ඕන. මා මේ සියල්ල විස්තර කරන්නේ සම්බාධ සහිත ගෘහස්ථ ජීවිත ගතකරන, ඔබ වැනි පිරිස් ටිකෙන් ටික පරමාර්ථ ධර්මයට සම්පකර ගැනීමටයි.

සංඥාවන්ගේ විපාක කවරේද? මහණෙනි, ව්‍යවහාර සංඛ්‍යාත විපාක හේතුවෙන් සංඥාව කියනවා යැයි මම දේශනා කර තිබෙනවා. යම් යම්

සැටියෙකින් හඳුනා ගත්තද, (මෙබඳු සංඥා ඇතිවිමි) ඒ ඒ සැටියෙන් (ආකාරයෙන්) ව්‍යවහාර කෙරේ. මහණෙනි, මේ සංඥාවන්ගේ විපාකය යයි කියනු ලැබේ.

සංඥාවන්ගේ විපාකය නම් හඳුනා ගත්තාට පසුව එයට 'මම' යන නාමය දෙනවා. පින්තුරයක් පෙන්වුවහොත්, 'ඒ කවුද' කියලා, ඔබේ නම කියාවි, 'ඒ මම' කියලා. නැතිනම් තමන්ගේ කවුරුන් හෝ යයි හඳුන්වා දෙනවා. ඒ සංඥාවෙන් පසුව ඇතිවන විපාකයයි. අපි හඳුනාගෙන ඇති පුටුව, මේසය, ඔරලෝසුව ආදී මේ සියලු දෑ හඳුන්වා දීමේ සංඥාවක් ඇති කරගෙන තිබෙනවා. කථා ව්‍යවහාරයට අපි නමක් තබා තිබෙනවා. ඒ සංඥාවන්ගේ විපාකයයි සඳහන් කළේ.

මහණෙනි, සංඥා නිරෝධය කවරේද? මහණෙනි, ස්පර්ශ නිරෝධය, සංඥා නිරෝධය වේ. ස්පර්ශය නැති කිරීමයි, සංඥා නිරෝධ කියන්නේ. එවිට ස්පර්ශයේ නිරෝධය යනුවෙන් සඳහන් කරන්නේ නොබලා සිටීම (රූප නොබැලීම) යන අදහස නොවේ. රූප ඇසෙහි හටගන්නවා වක්කු විඤ්ඤාණය ඔස්සේ, ස්පර්ශය, නිරෝධය, යන මේවායින් සුඛ, දුක්ඛ අදුක්ඛම සුඛ අවස්ථාවලදී, විරාගී මනසකින් යුතුව අත් හැරීමෙන්, රාග, දෝෂ, මෝහ බැහැර කරන්න පුළුවන් භාවිතා හිතක් ඇති කරගන්න පුළුවනි.

මේ ස්පර්ශ නිරෝධයේදී ස්පර්ශ වෙනවා, දකිනවා, දකින්න වෙනවා, අහන්න වෙනවා, නමුත් මෙතනදී වක්කු විඤ්ඤාණය පහළ වෙනවිට වක්කු විඤ්ඤාණයෙන් ඊළඟ අවස්ථාව ලබා දෙන්නේ, ඒ විදිමි වලට, අත්හැරීමක් බව හඳුනාගන්නවා. සුඛ, දුක්ඛ, අදුක්ඛම සුඛ නමුත් අත්හරිනවා. කෙලෙස් වලට තෘෂ්ණාවට අවස්ථාවක් දෙන්නෙ නැහැ.

මහණෙනි, සංඥා නිරෝධ කවරේද මහණෙනි, ස්පර්ශ නිරෝධය සංඥානිරෝධය වෙයි.

ස්පර්ශ නිරෝධයට (සංඥා නිරෝධයට) මාර්ගය කුමක්ද?

මේ ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයම සංඥානිරෝධගාමිනීපටිපදාව වෙයි. සංඥා නිරෝධ කරන්නත්, බැහැර කරන්නත් මාර්ගය ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයයි. සංඥාවන් බැහැර කරනවා යනු හඳුනා නොගෙන සිටීම නොවේ. අවසානයේදී මෙහි කෙළවර කුමක්ද? සංඥාවන් නිසා මේ රාග, දෝෂ, මෝහයන්ට අවස්ථාව සලසා නොදීමයි. සංඥාව නැති කරන්න, හඳුනා නොගෙන සිටීම නොවේ.

එය නැති කරන්න බැහැ. සංඥා ලබනවා. එය නැති කරන්න යයි සඳහන් කළේ, නිමිති, අනු නිමිති, ව්‍යඤ්ජන වශයෙන් නොගෙන සිටීමයි. නිමිත්ත යනු හේතුව, ආකාරය, ලීලාව. ව්‍යඤ්ජන යනු වර්ණ, රස, සන්ධ, ඕජා ඒ ආදී වශයෙන් ඔබ පවසන ආකාරයට පෙනුම, ආකාරය, මගේ ද, මගේ නොවේද, මට ප්‍රයෝජනයක් කියෙනවද?, මට ප්‍රයෝජනයක් නැද්ද? මෙලෙසින් හිතන ආකාරයයි. මේ විදියෙන් හිතන ආකාරය නිමිති, ව්‍යඤ්ජන වශයෙන් ගැනීමයි. එලෙස ගන්න එපා යයි සඳහන් කළේ. සංඥාව නැති කිරීම ආයච්ඡි අභ්‍යන්තරික මාර්ගය යයි සඳහන් කළේ, රාග, දෝෂ, මෝහ කෙලෙස් වලට අවස්ථාව සලසා නොදීමයි.

මහණෙනි, යම් තැනක පටන් ආයච්ඡි ශ්‍රාවක, මෙසේ සංඥාව දන්නේ වේද, මෙසේ සංඥාවන්ගේ නිදාන සම්භවය දන්නේ වේද, මෙසේ සංඥාවන්ගේ වේමතතා දන්නේවේද, මෙසේ සංඥාවන්ගේ විපාක දන්නේ වේද, මෙසේ සංඥා නිරෝධය දන්නේ වේද, මෙසේ සංඥානිරෝධගාමිනිපටිපදාව දන්නේ වේද, හේ නිර්වේධක වූ බ්‍රහ්මවයච්ඡි වූ සංඥා නිරෝධය දන්නේ වේ.

04. මහණෙනි, ආසුචයෝ දන යුත්තාහ. මේ ආසුචයෝ තුන් දෙනෙකි. කාමසුච, හවාසුච, අවිද්‍යාසුචයි.

කාමාසුච :- ඇසෙන් හටගන්නා රූප, පඤ්ච කාම ගුණ ලක්ෂණයි. ඉට්ඨා කන්තා, මනාපා, පිය රූපා, කාමුපසංහිතා රජනියා, ඇසෙන් රූපය නිසා, කණෙන් ශබ්දය නිසා මේ ආදී ඉඤ්ජයන්ගෙන්, ඉට්ඨා කන්තා, මනාපා ආදී වශයෙන් පඤ්චකාම ගුණයන්ගෙන් මගේය, මමය, ස්ථිර ආත්මයක් ලෙසින් ගෙන රාග, දෝෂ, මෝහයන්ට අවස්ථාව සලසා දෙනවා. එයයි කාමාසුච බවට පත්වන්නේ.

හවාසුච :- හවය පිළිබඳව එනම් කාම හව, රූප හව, අරූප හව යන මේවා නිසා හටගන්නා කෙලෙස්. තණ්හාව පිළිබඳ සමුදය සත්‍යයේදී සඳහන් කරනවා, කාම තණ්හා, හව තණ්හා, විභව තණ්හා යනුවෙන්. මෙතනදී හවයන් යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ, විශේෂයෙන්ම තෘෂ්ණාව හටගන්නා මිනිස් ලෝකය, සද්දිව්‍ය ලෝක හා බ්‍රහ්ම ලෝක පිළිබඳව, හවයන් පිළිබඳව ඇතිවන ආශාවයි.

මේ හවයන් කිසි එකක් පිළිබඳව (31) දක්වා තිබෙනවා.

සතර අපාය	4
මනුෂ්‍ය ලෝකය	1
දිව්‍ය ලෝක	6
රූපාවචර බ්‍රහ්මලෝක	16
අරූපාවචර බ්‍රහ්මලෝක	4

නැවත නැවතත් හවයන්හි ඉපදෙමින් ඒවායේ හටගනිමින්, සූප විදීමට තිබෙන ආශාව හව තණ්හාවයි. විභව තණ්හාව යනු හවයක් නැත යන අදහසින් මේ ජීවිතයේදීම ඉඤ්ජයන් පිනවන්න තිබෙන ආසාවයි. උච්ඡේදවාදය කියන්නේ එයයි. ශාස්වත වාදය යනු දිගින් දිගටම ගමන් කරන එක්වූ ආත්මයක් තිබෙනවා යන්නයි. බුදු දහම අනාත්මයි. එක්ව යන ආත්මයක් නැහැ. මගේ ආත්මය නොවේ කියන්නේ ඒකයි. 'න මේ සො අත්තා' මගේ ආත්මය, ස්ථිර ආත්මය යනුවෙන් දෙයක් නැහැ. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත කියන්නේ එයයි.

විභව තණ්හාවේදී නැවත උත්පත්තියක් නැත යන අදහසින් මේ ආත්මයේදීම සියල්ල අවසන් නිසා ඉඤ්ජයන් සතුටු කරනවා. උච්ඡේද දෘෂ්ඨිය කියන්නේ එයයි. ශාස්වත දෘෂ්ඨිය යනුවෙන් සඳහන් කළේ, එකම පුද්ගලයෙක්, හෝ එකම ආත්මයක් එකම ආකාරයෙන් දිගින් දිගටම සංසාර ගමනේ ගමන් කරනවා යන අදහසයි මේ සඳහන් කරන්නේ.

මහණෙනි, ආසුචයන්ගේ නිදාන සම්භවය කවරේද යත්, මහණෙනි, අවිද්‍යාව, ආසුචයන්ගේ නිදාන සම්භවයයි.

මේ සියලු ආසුචයන්ට (කෙලෙස්) හේතුව, අවිද්‍යාවයි. එනම් රාග, දෝෂ, මෝහයි. මෝහය නැතිව රාගය හටගන්නේ නැ. මෝහය නැතිව ද්වේශය හටගන්නේ නැ. හැබැයි ද්වේශය නැතිව රාගය හටගන්නක් පුළුවන්. රාගය නැතිව ද්වේශය හටගන්නක් පුළුවන්. රාගය හටගන්නේත්, ද්වේශය හටගන්නේත්, මෝහය සමගයි. අවිද්‍යාව හෙවත් මූලාව තිබෙන තෙක් මේ කෙලෙස් තිබෙනවා. "අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා" අවිද්‍යාව නිසයි සංඛාර හට ගන්නේ. අවිද්‍යාව නිසා තමයි මේ සසර ගමනෙ ගමන් කරන්නේ. මෙහි අවිද්‍යාව නම්, අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත නම් ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය කෙරේ ඇති අනවබෝධයයි. එමෙන්ම චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය කෙරේ ඇති අනවබෝධයයි.

‘අවිච්ඡා නිවර්ණානං සත්තානං තණ්හා සංයෝජනානං සංධාවනං සංසර්තං’. (සං නිකාය - අනමනග්ග සංයුක්තය)

අවිද්‍යාවෙන් අපේ මාර්ගය අහුරලා, තෘෂ්ණාවෙන් සසර ගමනට බැඳිලා අපට හඬාගෙන, දුටුගෙන යන්න වෙනවා. අවිද්‍යාව බැහැර වුණොත් රාගයයි, ද්වේශයයි බැහැර වෙනවා. අවිද්‍යාව තිබෙන නිසයි රාගය හටගන්නෙත්, නැත්නම් ද්වේශය හටගන්නෙත්, නැත්නම් මේ දෙකම හට ගන්නෙත්. රාගය අවිද්‍යාවක් එක්ක හටගන්න පුළුවන්. එතන ද්වේශය නොවන්න පුළුවන් මෙතන රාගය යනු අල්ලා ගැනීම. දෙමව්පියෝ දරුවෝ සමඟ කරන නැහැ. හැබැයි දැඩි වූ රාගයක් තිබෙනවා. මමය, මගේය, ස්ථීරයි කියන උපදානය තමයි මෙතන රාගය කියන්නේ. මේ රාගය හටගත්තේ කොතනින්ද? කුමක් නිසාද? අවිද්‍යාව නිසයි. “මේ මගේ දරුවා, මේ මමමයි, ස්ථීරයි නොකිවුවත් හැමදාම මගේ ළඟ ඉන්න ඕන. නැතුව මට නින්ද යන්නේ නැහැ.” මේ වදන් සරල වුණත් පරමාර්ථ ධර්මයට අනුව, ධර්මානුකූලව විමසුවොත් අවබෝධයක් නැති කෙනෙක්.

දන් ඔබ, ඔබ තුළ මේ ආසුවයන් තිබෙන්නේ කෙලෙසද හිතා බලන්න. අවිද්‍යාව නිසයි මේ රාගය හටගන්නෙත්, ද්වේශය හටගන්නෙත්. හැබැයි රාගය නැතිව ද්වේශය හටගන්න පුළුවන්. එය නම් බොහෝ දෙනෙකුට හොඳින්ම පැහැදිලි වෙනවා ඇති. “ඔබට කිසිම ලෙන්ගතුකමක් නැද්ද? මගේ කිසිම හොඳක් පෙන්වන්නේ නැද්ද? හැමදේම අඩුවක් හැටියටයි දකින්නේ.” මෙතන හොඳ කියන දේ නොවෙයි ඇලීම, නමුත් සම්මුතියේ තිබෙන ඒ හැඟීමවත් මෙතන නෑ.

පටිඝයට හසුවුණාම සමහර දරුවෝ දෙමව්පියන්ට තදින් කපා කරනවා. දොස් කියනවා. බණිනවා. එහෙම වෙන්න හොඳ නැහැ. විරාගී මනසකින් යුතුව ශ්‍රවණය කරන්න. “මම ඔය දෙන්නට මේ ගෙදර ඉන්න දෙන්නේ නැහැ. මහ පාරට ඇදලා දානවා” යම් දරුවෙක් මෙසේ කීවොත්, එතන සම්මුතියෙහි තිබෙන, හදුන්වා ගැනීමේ සංඥාවෙහි, ඇලීම කියන තැන (පරමාර්ථය නොවෙයි) හැඟීමක්, ආදරයක් නැහැ. දෙමව්පියන් සමඟ තද ද්වේශයක් ඇති වෙන්න පුළුවනි.

එවිට අහන්න පුළුවනි, “මගෙ පුතේ, නුඹලා කුසේ තියාගෙන ඉඳලා, මොනතරම් දුක් විඳලද මේ ලෝකෙට බිහි කළේ. දුක් විඳලා, හදා වඩා,

කවලා, පොවලා, කැන කුණු පිරිසිදු කරලා දෙපයින් නැගිටින්න මග සැලැස්වුවට පස්සේ නුඹට අඩුම තරමේ ‘අම්මා’ කියන හැඟීමවත් නැද්ද? කන්න බොන්න දීපු තාත්තා කියලවත් හැඟීමක් නැද්ද? මගෙ පුතේ....

ඒ දරුවෝ ද්වේශයෙන් මෙහෙම කියන්නට පුළුවනි.

“තවත් කෑ ගැහුවොත් දන්නවනේ....” ඒ අවිද්‍යාව නිසයි ඒ දැඩි වූ ද්වේශය හට අරගෙන තියෙන්නේ. මෙතන අවිද්‍යාව කියන්නේ මොකක්ද? ‘මගේය, මමය, ස්ථීර ආත්මයක් ය කියන යම් ඇහෙන්න දුටු දෙයක්, කණෙන් ඇහුණු දෙයක්, ඉඤ්ඤයන් නිසා අල්ලා ගත් දෙයක් නිසා තමයි දෙමව්පියන් සමඟ ද්වේශය හටගෙන තියෙන්නේ. ඇසින්, කණින්, නාසයෙන්, දිවෙන්, කයෙන්, මනසින් අල්ලා ගත් නිසයි වැරද්දට හසුවුණේ. ඒක උපදානය කරගත්තේ, අල්ලා ගත්තේ, මාගේය, මමය, ස්ථීර ආත්මයක් ලෙසින් ඒ අවිද්‍යාව නිසයි ද්වේශය හටගත්තේ. සම්මුතියෙහි පවතින හැඟීමක් නැහැ. මේ අවිද්‍යාව බැහැර කළොත් රාග, දෝස, මෝහ නැතිව යනවා. අවිද්‍යාව නිසයි රාගය, ද්වේශය දෙකම හෝ රාගය හෝ ද්වේශය පවතින්නේ. මේ අවබෝධය සාමාන්‍ය ජීවිතයේදී සැනසිල්ලට හේතුවෙනවා නේද?

මහණෙනි, ආසුවයන්ගේ නිදාන සම්භවය කවරේද? මහණෙනි, අවිද්‍යාව, ආසුවයන්ගේ නිදාන සම්භවයයි. (නිරයං පාපකම්මන්තා පුඤ්ඤ කම්මාව සුගගතිං)

මහණෙනි, ආසුවයන්ගේ වේමජ්ජනා කවරේද? මහණෙනි, නිරය ගමනට ප්‍රත්‍ය වූ ආසුව කෙනෙක් ඇත. නිරය ගමනට ප්‍රත්‍ය වූ යනු අපායට හේතුව හදා දෙන, “නිරයං පාපකම්මන්තා පුඤ්ඤ කම්මාව සුගගතිං” පව කරන අයෙක් නිරයට යනවා. එතන පාප කම්මන්තා යනු එහි ආසුව. පුඤ්ඤ කම්මාව සුගගතිං පින් කරන අය සුගතියට යනවා එයයි මේ සඳහන් කළේ. මහණෙනි, නිරය ගමනට හිත වූ ආසුව කෙනෙක් ඇත. මහණෙනි, ප්‍රේත විෂය ගමනට හිත වූ ආසුව කෙනෙක් ඇත. මහණෙනි මිනිස් ලොව ගමනට හිතවූ ආසුව ඇත. මහණෙනි, දෙවිලොව ගමනට හිත වූ ආසුව කෙනෙක් ඇත. මහණෙනි මේ ආසුවයන්ගේ වේමජ්ජනා යයි කියනු ලැබේ.

දන් අප දිව්‍යලෝකයේ ගියත්, මනුෂ්‍ය ලෝකයේ ඉපදුණත් හේතුවන්නේ ආසුව, කෙලෙස්. මේ ආසුව මුළුමණින්ම බැහැර වුණාට පසුව කුමක්ද වෙන්නේ. දුකින් නිදහස් වෙනවා. එය නිවනයි. එසේනම් බඹලොව, දෙවිලොව, ඉපදීමක් ආසුවයක්, කෙලෙස් නිසා හට ගැනීමක්.

මෙතන පැහැදිලි කරන වෙනස නම් ආසුවයන්ගේ නිරය ගමනට ප්‍රත්‍ය වූ කෙලෙස් තිබෙනවා. එය තමයි 'පව්' කියලා කියන්නේ. තිරශ්චීන ගමනට හේතු වූ කෙලෙස් තිබෙනවා. එයත් පව්. "තිරශ්චීන යෝනි" යනු තිරිසන් බව ලැබීමයි. "මහණෙනි, ප්‍රේත විෂය ගමනට හිත වූ ආසුව කෙනෙක් ඇත. ප්‍රේත ලෝකයෙහි උපදින්න හේතුව කෙලෙස්. ඒ වගේම මහණෙනි, මිනිස් ලොව ගමනට හේතු වූ ආසුව කෙනෙක් ඇත. ඒ ආසුව පින්. එයත් කෙලෙසයක්. පින් වූණත් සංසාර ගමන දිගට යන ආසුවයක්. පරමාර්ථ ධර්මය අනුව ගැඹුරට දකින විට මේ ආසුවයන් කෙලෙසයක් 'නිවන' යනු සියළු කෙලෙසුන් ප්‍රභාණය කිරීමක්. මේ කෙලෙස් තිබෙන නිසයි නැවත උපතක් ලබන්නේ.

එසේනම් හොඳ තැනක ඉපදුණත්, නරක තැනක ඉපදුණත් කෙලෙස් තිබෙනවා. ඒවා ආසුව හොඳ සහ නරක දෙකෙන් පරිස්සම් වෙන්න ඕන. නිවනට එනකෙක්, සතර අපායෙන් ප්‍රවේශම් වෙන්න නම් හොඳ ඉතුරු කරගන්න ඕන. එනම් නිවැරදි මාර්ගයේ ගමන් කළ යුතු වෙනවා. සියලු කෙලෙසුන් ප්‍රභාණය කරන්නට උත්සාහ දරණ මේ ගමනෙහි සතර අපායෙනුත් ගැලවෙන්න උත්සාහ කළ යුතුයි.

මහණෙනි, මිනිස් ලොව ගමනට හිත වූ ආසුව කෙනෙක් ඇත. මහණෙනි, දෙවිලොව ගමනට හිත වූ ආසුව කෙනෙක් ඇත. මහණෙනි මේ ආසුවයන්ගේ වේමන්තතාව යැයි කියනු ලැබේ. මහණෙනි, ආසුවයන්ගේ විපාක කවරේද යත්, මහණෙනි, යම් හෙයකින් අවිද්‍යාගත සත්ත්ව තෙමේ, එයින් හටගත් පුණ්‍යභාගීය වේවායි, අපුණ්‍යභාගීය වේවායි අත්බවක් ඇතිවේද මහණෙනි, එය ආසුවයන්ගේ විපාකයකි.

මහණෙනි, ආසුවයන්ගේ විපාකය නිසා පින් රැස් කිරීමෙන් ඒ සත්ත්වයා යම් බවයකට ගමන් කරනවා. පින් රැස් කළොත් සුගතියට ගමන් කරනවා. අපුණ්‍යභාගීය යයි සඳහන් කළේ පව්, පව් රැස් කළොත් දුගතියට ගමන් කිරීම තමයි විපාකය.

මහණෙනි, ආසුව නිරෝධ කවරේද? මහණෙනි අවිද්‍යා නිරෝධය ආසුවනිරෝධයයි.

අවිද්‍යාව නැති කිරීමෙනුයි ආසුව නැති කරන්න පුළුවන් වන්නේ. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයෙහි 'අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා' මෙහි කෙළවර 'ජාති

පච්චයා ජරා මරණං සෝක පරිදේව'. ඊළඟට එතනින් පටන්ගෙන නතර කරගෙන ආවොත් කොතැනද නතර වෙන්නේ? සංඛාර නිරෝධයෙන් අවිද්‍යාව නැතිවෙනවා. ඒ තමයි සියලු කෙලෙසුන්ගේ නිරෝධය බවට පත්වන්නේ. අවිද්‍යාව නැති කිරීම මේ ආයඝී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයේම ආසුව නිරෝධගාමිනීපටිපදාවයි. ආසුව නැතිකිරීමේ ප්‍රතිපදාව ආයඝී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයයි.

05. මහණෙනි, කම්ය දුත යුතුය..... කම්නිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදාව දුත යුතුය.

කුමක්ද මේ කම්ය යයි සඳහන් කරන්නේ? 'චේතනාව', කම්ය යැයි දේශනා කරනවා. සිතීන් සිතා කයින්, වචනයෙන්, මනසින් යම් ක්‍රියාවක් කරන්නේද, එය කම්යයි.

"චේතනාහං භික්ඛවේ කමමං වදාමි
චේතයිත්වා කමමං කරොති
කායෙන වාචාය මනාසා"

එසේ නම් කම්ය යනු චේතනාවයි. සරල නිදසුනකින් සඳහන් කළොත්, අපි ඇවිදගෙන යනවිට නොදක සතෙක් පැහැනීමට පුළුවනි. ඒ සතා මියැදුණු බව පසුව අප තේරුම් ගන්නවා. නමුත් එහි චේතනාවක් නැති නිසා විපාක දෙන කම්යක් නොවේ.

තවත් නිදසුනක් ගතහොත් දේවදත්ත හාමුදුරුවෝ බුදුරජාණන් වහන්සේට ගල් පෙරළුවා. ඒ ගල තවත් ගලක හැපී ගල් පතුරක් විසිවී ගොස් මාපට ඇඟිල්ලේ වැදී තුවාල වුණා. දේවදත්ත හාමුදුරුවන් සිදුකළ කම්ය හොඳ කම්යක් නොවේ. මක්නිසාද, එය නරක චේතනාවකින් සිදුකළ නිසා. එවිට ජීවක වෛද්‍යවරයා ඒ තැලුණු ඇඟිල්ල, ආයුධයකින්, (උපකරණයකින්) කපා බෙහෙත් ගැල්වුවා. ක්‍රියාව වශයෙන් දෙදෙනාම සිදුකළේ තුවාල සිදුකිරීමයි. නමුත් චේතනාව අනුවයි, විපාක එලඳෙන්නේ. දේවදත්ත හාමුදුරුවන්ට නරක චේතනාව, ජීවක වෛද්‍යවරයාට හොඳ චේතනාව. මෙයයි කම්ය යනු චේතනාව යැයි සඳහන් කළේ.

මහණෙනි, කම්මයන්ගේ නිදාන සම්භවය කවරේද? මහණෙනි, ස්පර්ශය කම්මයන්ගේ නිදානසම්භවය යයි.

මේ ස්පර්ශය තමා කම්මය. යමක් සිතා කරන විට, සිත, සිතුවිලිත් සමඟ (ධම් සමඟ) ස්පර්ශ වෙන්න ඕන. මනො සම්ඵස්සජා කියන්නේ එතැනයි. කයින් කිරීමත්, වචනයෙන් කියන්නෙන් එය තමයි ස්පර්ශය. මේ ස්පර්ශය තමයි නිදානය වන්නේ.

මහණෙනි, කම්මයන්ගේ වේමනනාව (වෙනස) නානාකරණය කුමක්ද? නිරයෙහි විපාක දෙන කම්මය ඇත. නිරසන් යෝනියේ විපාක දෙන කම්මය ඇත. ප්‍රේත විෂයෙහි විපාක දෙන කම්මය ඇත. මනුෂ්‍ය ලෝකයේ විපාක දෙන කම්මය ඇත. දේවලෝකයේ විපාක දෙන කම්මය ඇත. මහණෙනි මේ කර්මයන්ගේ වේමනනාවයි. නානාකරණයයි.

මහණෙනි, කම්මයන්ගේ විපාක කවරේද යත්, මහණෙනි දිට්‍ර දැමියෙහි (දිට්ඨධම්මවේදනීය කම්මය) හෝ අනතුරු අත්බවිති හෝ අනෙක් අත් බවෙක හෝ මම කම්මයන්ගේ විපාක ත්‍රිවිධ කොට කියමි. මහණෙනි, මේ කම්මයන්ගේ විපාක යයි කියනු ලැබේ.

දිට්‍රදැමියෙහි යනු දිට්ඨධම්මවේදනීය කම්මයයි. එය මෙලොව වශයෙන්ම විපාකය දෙනු ලබනවා. ඊළඟ භවයේ නම් උපපජ්ජවේදනීය කම්මයයි. වෙනත් ආත්ම භවයක නම් අපරාපරිය වේදනීය කම්මයයි.

පඤ්චානන්තරිය කර්ම කලොත් එකක් හෝ කීපයක් ඊළඟ භවයේදී උපපජ්ජ වේදනීය කම්මය ලෙසින් විපාක දෙනවාමයි. කුසල් වශයෙන්, අජ්ඨ සමාපත්ති උපදවාගෙන තිබෙනවා නම්, කුසල පක්ෂයෙන් ඊළඟ භවයේදී බඹලොව උපදින්න විපාකය ලැබෙනවා. අපරාපරිය කම්මය යනු සසර ගමනේ ඉඩලද ඕනෑම භවයක විපාක දෙන කර්මයි. අහෝසි කම්මය යනු විපාක නොදෙන (අහෝසිවන) කර්මය. මහණෙනි මේ කර්මයන්ගේ විපාක යයි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, කම්මය දන යුතුය..... කම්මය නිරෝධගාමිණීපටිපදාව දන යුතුය.

මහණෙනි වේතනාව කම්මය යයි මම කියමි. සිතා කයින්, වචනින්, මනසින් කම්ම කෙරෙයි. මහණෙනි, කම්මයන්ගේ නිදාන සම්භවය කවරේද? මහණෙනි, ස්පර්ශය කම්මයන්ගේ නිදාන සම්භවයයි. මහණෙනි, කම්මයන්ගේ වේමනනා කවරේද? මහණෙනි, නිරයෙහි විපාක දෙන කර්ම ඇත. නිරසන් යෝනියෙහි විපාක දෙන කර්ම ඇත. ප්‍රේත විෂයෙහි විපාක දෙන කර්ම ඇත. මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි විපාක දෙන කර්ම ඇත. දිව්‍යලෝකයෙහි විපාක දෙන කර්ම ඇත. මහණෙනි මේ කර්මයන්ගේ වේමන්තනා යයි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, කම්මයන්ගේ විපාක කවරේද යත් මහණෙනි, දිට්‍ර දැමියෙහි (දිට්ඨ ධම්ම) හෝ අනතුරු අත්බවිති හෝ අනෙක් අත් බවෙක හෝ යි මම කම්මයන්ගේ විපාකය ත්‍රිවිධ කොට කියමි.

මහණෙනි මේ කර්ම නිරෝධය කවරේද? මහණෙනි, ස්පර්ශ නිරෝධය, කර්ම නිරෝධයයි. කර්ම නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව කුමක්ද? මේ ආයාසී අජ්ඨාංගික මාර්ගයම කර්ම නිරෝධගාමිණී ප්‍රතිපදාවයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කරනවා, මහණෙනි කර්මය දන යුතුය. මහණෙනි, යම් කලෙක පටන් ආයාසී ශ්‍රාවක මෙසේ කර්ම දන්නේද, මෙසේ කර්මයන්ගේ නිදාන සම්භවය දන්නේද, මෙසේ කර්මයන්ගේ වේමනනා දන්නේද, කර්මයන්ගේ විපාක දන්නේද, මෙසේ කර්ම නිරෝධය දන්නේද, මෙසේ කර්ම නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව දන්නේද, හේ කර්ම නිරෝධ නම්වූ මේ නිර්වේදිබුන්මවයභාව දන්නේය.

06. මහණෙනි, දුක්ඛය දන යුතුය. දුක්ඛයාගේ නිදාන සම්භවය දන යුතුය. දුක්ඛයාගේ වේමනනා (වෙනස) දන යුතුය. දුක්ඛයාගේ විපාක දන යුතුය. දුක්ඛයාගේ නිරෝධය දන යුතුය. දුක්ඛයාගේ නිරෝධගාමිණී පටිපදාව දන යුතුය.

මේ දුක් මොනවාද? ජාතිය හෙවත් ඉපදීම දුක්කි. මේ දුක් බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නේ මේ ජීවිතයෙහි පමණක් නොව සසර ගැන හිතලයි. ධර්මයේ පැහැදිලි කරන්නේ අපි වැඩිපුර ඉපදිලා තිබෙන්නේ සතර අපායේ. මහගෙදර වගේ තමයි සතර අපායත් පවත්වා ගෙන ඉන්නේ. ඒ දුක්කත් සමඟයි මේ ඉපදීම දුක්කත් යයි පවසන්නේ. ඉපදීම දුක්කත් බව අවබෝධය

තිබුණත් එය කියන්නේ නැහැ. නමුත් සතර අපායේ සිට ම අපි මෙය දකින්න ඕන. මම මටවත් අයිති නැතිනම්, දරුවෝ වුණත් හිටියත් ඒ අයගේ අයිතියක් කොහොමටත් නැහැනේ. ඒ අය වුණත් වැරද්දක්, අකුසලයක් කරගත්තොත් සතර අපායෙ දුක් විදින්න පුළුවනි. අප කාටවත් පිහිට වෙන් නැහැ. කවුරු වුණත් ඉපදීම දුකක් ලෙසටයි ධර්මයේ පැහැදිලි කරන්නේ.

ඉපදීම, ජරාව, ව්‍යාධිය, මරණය, ශෝකය, පරිදේවය, දුක්ඛ, දෝමනස්ස, උපායාසය (බලවත් සිත් තැවුලක්) මේ සියල්ලම දුකක්. උපායාසය මේ සියල්ලටම වඩා දුකක්. හඬා - වැලපිලා හිත නිදහස් කරගන්නවා. නමුත් උපායාසය බලවත් සිත් තැවුලක්. ඒක විශාල දුකක්. අන්තිමට ජීවිතය පවා විනාශ කරගන්න තත්වයට පෙළඹ වන්නෙත් මේ සිත් තැවුල්. මේ උපායාස නිසා දරාගන්න බැරි තරම් ලෙඩ දුක් වලට පත් වෙනවා. පරමාර්ථ ධර්ම අවබෝධයෙන් තොරව බොහොම සමීපව කටයුතු කළ ස්වාමියා, බිරිඳ අතරින් එක්කෙනෙක් නැති වුණොත් ඉන් මාස කිහිපයකින් අනෙක්කෙනා නැතිවෙන්නට පුළුවනි. බොහොම ලෙන්ගතුව කටයුතු බෙදා හදාගෙන කළ අය ධර්මය දැක්කේ නැත්නම් මේ බලවත් සිත් තැවුලට පත්වෙනවා. මේ නිසයි ඔබටත් ආරාධනා කරන්නේ, ඔබ දෙපල හෝ පවුල් පරිසරය තුළ ඔබ හැම දෙනාම කටයුතු කරනවා. එය බොහොම හොඳයි. නමුත් ධර්මය දකින්න ඕන. ධර්මය නොදැක්කොත් දිරාගෙන යාමේදී එය අවබෝධ කරගන්න නොහැකිව බලවත් සිත් තැවුලට පත්වෙනවා. මෙලොව ජීවිතයේ දුක විපාක ඇති කරගන්නවා පමණක් නොවෙයි සතර අපායේ උපදින්න පුළුවනි.

යමෙක් කැමති දෙයක් නොලැබෙනවා නම් එයත් දුකක්. මුළු පඤ්ච උපාදානස්කන්ධයම දුකක්. (යම්පිච්ඡං හ ලහති තමපි දුක්ඛං. සංඛිත්තේන පඤ්චුපාදානස්ඛන්ධා දුක්ඛා)

මහණෙනි, දුකඛයාගේ නිදාන සම්භවය කවරේද යත්, තෘෂ්ණාව දුක්ඛයාගේ නිදාන සම්භවයයි. මේ සියළු දුක් වලට හේතුව තෘෂ්ණාවයි.

මහණෙනි, දුකඛයාගේ වේමජ්‍ජාව, නානාකරණය කුමක්ද? අධිමාත්‍ර බලවත් දුකක් ඇත. අල්පමාත්‍ර දුකක් ඇත. දුන්ධවිරාගී (කෙටි) දුකක් ඇත. ක්ෂිප්‍රවිරාගී (ඉක්මණින්) දුකක් ඇත. 'දැඩා', 'බිප්පා' යන වචන වතුරායී සත්‍ය අවබෝධයේදී කෙසේද යන ආකාරය, කාලයත් අරගෙනයි අප මේ මාර්ගයේ යා යුතු වන්නේ. පහසුවෙන් ඒ වගේම දුක් විඳලා යන මාර්ගයකුත් තිබෙනවා. ඉක්මණින් යන්න පුළුවන් මාර්ගයකුත් තිබෙනවා. කෙටියෙන් යන්න පුළුවන්

මාර්ගයකුත් තිබෙනවා. සුවයෙනුත් පුළුවන්, දුකෙනුත් පුළුවන්. දැඩා හා බිප්පා යැයි සඳහන් කළේ එයයි. වෙනස නම් මේ දුකඛයාගේ අධිමාත්‍ර (බලවත්) දුක සහ 'අල්පමාත්‍ර දුක'. ධර්මය දන්නවා. ඒ වුණත් තාම අශ්‍රැතවත්, අල්ප වශයෙන් දරුවෝ ගැන වුණත් වෙන්වීම දුකක් දෙනවා. නමුත් ඒක අල්පයි. ධර්මය නොදන්නා කෙනාට එය බලවත් ලෙස දනෙන්න පටන් ගන්නවා. මීළඟට දැඩාවිරාගී, බිප්පවිරාගී (ක්ෂිප්‍රවිරාගී) මෙහිදී අත් හැරීම පිළිබඳව සමහර කෙනෙකුට කෙටියෙන්, සමහර කෙනෙකුට වැඩියෙන් දනෙන්න පුළුවනි. එය තමයි දුකෙහි වෙනස ලෙස පැහැදිලි කළේ.

මහණෙනි දුකඛයාගේ විපාක කවරේද යත්, මේ ලෝකයේ ඇතමෙක් යම් දුකකින් මඩනා ලද්දේ, වැළඳගත් සිත් ඇතියේ ශෝක කරයි. මෙහිදී වැළඳගත් සිත් ඇතියේ යනු 'අපීඤ්ඤාසායතිට්ඨති' සිතේ මුල් තැනක් අරගෙන, සිතට කැඳවාගෙන කැගහලා අඩනවා. මතක් කර කර අඩනවා. නමුත් ධර්මය දන්නා අය පරමාර්ථය දකිමින්, අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත, ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් වෙලා හිත හදාගන්න ඕන. තමාගේ ලෙඩදුක් පිළිබඳවත් ඒ ආකාරයි. කය පිළිබඳ දැඩි තෘෂ්ණාව දුකට මුලයි. එය නැති කරන්න උත්සාහ දරන්න. 'අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත' ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය ඔස්සේ මේ සිත සනසාගෙන පුණ්‍යානුමෝදනා කරන්න. එයින් තමාටත් සැනසෙන්න පුළුවන්.

බලවත් සේ ශෝක කරනවා, වෙහෙසෙනවා, වැළපෙනවා.ලෙහෙ අත්පැහැර හඬයි. (ලයෙහි අත් ගසාගෙන හඬනවා) මූලාවට පත්වෙනවා. ඒ පාලි වචන පෙළ නම්, සෝචති, පරිදේවති, උරත්තාලිංකන්දති, බිලමති, සම්මොහංආපජ්ජති.

යම් හෝ දුකකින් මඩනා ලද, වැළඳගත් සිත් ඇතියේ එසේ හැසිරේ. "මේ දුක නිරුද්ධ කිරීම පිණිස කවරෙක් එක් පද මතුරක්, දෙපද මතුරක් දැනීද, බාහිරවත් සෙවීමට පැමිණෙයි."

මහණෙනි මම දුක මූලාගෙනදෙන විපාක ඇතියක් කොට ද පයෙඝ්ඝණා (සෙවිය යුතු) විපාක ඇතියක් හෝ කොට ද කියමි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, යම් කෙනෙක් මේ දුකෙන් නිදහස් වෙන්න මාර්ගයක් දන්නේද කියා ප්‍රශ්න කරනවා නම්, මේ දුක නැති කිරීම පිළිබඳව එක පදයක් හෝ දෙකක් හෝ (දහම් සොඬ ජාතකයේ දහම් සොඬ රජතුමා, මේ එක් දහම් පදයක් වෙනුවෙන් සියල්ල අත්හැර රකුසකුගේ

කටට පැන්නා සේ) මේ දුක පිළිබඳව, මේ දුකේ මූලාව පිළිබඳව පර්යේෂණ කරන්න. ඒ විපාකයන් මතුකොට පෙන්නුම් කරදෙනවා.

මහණෙනි, දුක නිරෝධය කවරේද යත්, තණ්හා නිරෝධය දුක නිරෝධයයි. ආය්‍යී අෂ්ටාංගික මාර්ග ම දුකනිරෝධගාමිනිපටිපදාවයි.

මහණෙනි, දුකය දුන යුතුය. දුක්ඛයාගේ නිදාන සම්භවය දුන යුතුය. දුක්ඛයාගේ නානාකරණය දුන යුතුය. දුක්ඛයාගේ විපාක දුන යුතුය. දුක නිරෝධය දුන යුතුය. දුකනිරෝධගාමිනිප්‍රතිපදා දුන යුතුය.

මහණෙනි, මේ ඒ නිබ්බේධිකපරියාය වූ ධර්මපරියායි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ මේ ධර්මපරියාය ඔස්සේ තරමකින් හෝ අවබෝධයක් ලැබ රාග, දෝෂ, මෝහයන්ගෙන් බැහැරව නොඇලී, නොගැටී, මූලාවට පත්නොවී, අත්හැරීමේ ධර්ම මාර්ගයට පත්වෙමු. තම තමන්ගේ ජීවිතවලට ගලපාගෙන දුක දෝමනස්සයන්ගෙන් බැහැරවී, මේ උතුම් වූ පරමාර්ථ ධර්මාවබෝධයට හේතුවන උපකාරක ධර්මයක්ම වේවායි අධිෂ්ඨාන කරමු. ප්‍රාර්ථනා කරමු. උතුම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයෙන් ඒ අමා නිවනම වේවා!

සාධු ! සාධු ! සාධු !

“ප්‍රඥා ප්‍රභා”
සිරි සුදුස්සනාරාම සදහම් සෙනසුන
පන්තිපිටිය පාර
බත්තරමුල්ල.

www.buddhismforyou.org

මුද්‍රණය
පියසිරි මුද්‍රණාලය සහ සමාගම
අංක 469, අතුරුගිරිය පාර, මාලබේ.
ෆෙලි/ෆැක්ස් : 011-2561551